

نظریات مشورتی اداره کل حقوقی قوه قضائیه

پیرامون قانون کاهش مجازات حبس تعزیری
شامل ۴۷ نظریه مشورتی در قالب ۵۳ پرسش و پاسخ
(بخش دوم)

گردآوری و تدوین: امید سلطانی

انتشار از سایت اختبار

« دانلود مستقیم فایل pdf بخش اول نظریات »

نظریه مشورتی شماره ۶۱۳/۹۹/۷ مورخ ۲۹/۰۵/۱۳۹۹

سوال - بر اساس بند «ت» ماده یک قانون کاهش مجازات حبس تعزیری مصوب ۲۳/۲/۱۳۹۹ مجازات تعزیری موضوع ماده ۶۷۷ قانون مجازات اسلامی (تعزیرات) مصوب ۱۳۷۵ در صورتی که میزان خسارت وارده کمتر از یکصد میلیون ریال باشد به جزای نقدی تا دو برابر معادل خسارت وارده کاهش پیدا کرده است. حال سؤال آن است:

اولاً، اگر ارزش مال تخریب شده بیش از یکصد میلیون ریال باشد و پرونده در واحد اجرای احکام کیفری به صورت جریانی در حال اجرای حکم باشد، آیا ماده قانونی اخیر عطف به ماسبق می‌شود و قاضی اجرای احکام کیفری در اجرای بند «ب» از ماده ۱۰ قانون مجازات اسلامی مکلف به ارسال پرونده به شعبه صادر کننده حکم قطعی به منظور اصلاح دادنامه است؟

ثانیاً، چنانچه در این پرونده مبلغ تخریب نامشخص باشد و به دلیل از بین رفتن مال و فقدان اوصاف آن در پرونده امکان کارشناسی منتفی باشد، تکلیف قاضی اجرای احکام کیفری چیست و در صورت ارسال پرونده به دادگاه صادرکننده حکم قطعی آن، دادگاه چه تکلیفی در این خصوص دارد؟

پاسخ - اولاً، ملاک اعمال مقررات بند «ب» ماده ۱۰ قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲ اخف بودن قانون لاحق نسبت به قانون سابق است و با توجه به این که طبق بند «ت» ماده ۱ قانون کاهش مجازات حبس تعزیری مصوب ۱۳۹۹، مجازات مرتکب بزه تخریب موضوع ماده ۶۷۷ قانون مجازات اسلامی (تعزیرات) مصوب ۱۳۷۵ در صورتی که میزان خسارت وارده شده یکصد میلیون ریال یا کمتر باشد، جزای نقدی تا دو برابر معادل خسارت است و از طرفی بزه مذکور طبق ماده ۱۰۴ اصلاحی (۱۳۹۹/۲/۲۳) قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲ از جرایم قابل گذشت محسوب شده است، لذا مشمول تقلیل مجازات حبس موضوع تبصره الحاقی این ماده نیز می‌شود و این مجازات حبس تقلیل یافته، مجازات قانونی مرتکب بزه مذکور در مواردی که میزان خسارت وارده شده بیش از یکصد میلیون است، می‌باشد؛ بنابراین مجازات بزه مذکور طبق قانون لاحق در هر صورت نسبت به قانون سابق اخف است.

ثانیاً، ارزش مال مورد تخریب حسب مورد ممکن است در اجرای صدر ماده ۱۵ قانون آیین دادرسی کیفری مصوب ۱۳۹۲ و بند «پ» ماده ۶۸ این قانون توسط شاکی (مستندات شکوائیه) و یا با توافق طرفین یا جلب نظر کارشناس یا به نحو دیگری به تشخیص مقام قضایی تعیین شود. بنابراین در فرض استعلام که میزان خسارت وارده مشخص نیست، قاضی اجرای احکام کیفری باید در اجرای بند «ب» ماده ۱۰ قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲، پرونده را به دادگاه صادرکننده حکم قطعی ارسال کند تا دادگاه به یکی از طرق مذکور، میزان دقیق خسارت وارده را تعیین کند و چنانچه امکان تعیین میزان دقیق خسارت وجود نداشت، باید به قدر متیقن که همان حداقل خسارت وارده است، اکتفا شود.

نظریه مشورتی شماره ۶۹۴/۹۹/۷ مورخ ۲۹/۰۵/۱۳۹۹

سوال - اگر متهم مرتکب چندین فقره سرقت شود که به لحاظ مشابه بودن آن جرایم لزوماً باید یک حکم صادر شود و جمع ارزش اموال مسروقه متجاوز از دویست میلیون ریال؛ اما در هر یک از سرقت‌ها کمتر از آن نصاب باشد، آیا جرم یا جرایم ارتكابی قابل گذشت تلقی می‌شود؟

پاسخ - در مواردی که قابل گذشت بودن جرم مشروط به نصاب ریالی معینی است؛ مانند جرم سرقت که در استعلام آمده است، در صورت تعدد جرم هر یک از جرایم جداگانه مد نظر قرار می‌گیرد. به عبارت دیگر نصاب مورد نظر برای قابل گذشت بودن جرم سرقت در صورت تعدد، ارزش مال مسروقه در هر سرقت است، نه مجموع ارزش آن‌ها در سرقت‌های ارتكابی؛ مگر این‌که عرفاً یک جرم محسوب شود.

نظریه مشورتی شماره ۶۸۰/۹۹/۷ مورخ ۰۳/۰۶/۱۳۹۹

سوال - در تخریب اموال مشاعی چنانچه فقط یکی از مالکین مبادرت به شکایت کند جهت تعیین مرجع صالح رسیدگی کننده با توجه به میزان خسارت وارد شده آیا ارزش کل مال موضوع تخریب ملاک است یا صرفاً حصه شاکی از تخریب واقع شده؟

پاسخ - منظور از عبارت «میزان خسارت وارده» در بند «ت» ماده ۱ قانون کاهش مجازات حبس تعزیری مصوب ۱۳۹۹، کل و مجموع خسارت وارد شده از جرم تخریب است، اعم از این که مال موضوع تخریب در مالکیت یک شخص یا متعلق به چند شخص به نحو مشاع باشد، زیرا بزه مذکور جرم واحد است و ملاک تشخیص شمول رفتار مجرمانه در حکم موضوع بند «ت» قانون یاد شده، کل خسارت وارده شده ناشی از تخریب (به عنوان نتیجه واحد از جرم) است؛ و نه میزان خسارت وارد شده به احدی از مالکان مشاعی به نسبت سهم وی؛ در تعیین مرجع قضایی صالح برای رسیدگی به اتهام و جرم نیز همین معیار (کل خسارت وارد شده از جرم) اعمال می‌شود.

نظریه مشورتی شماره ۶۷۵/۹۹/۷ مورخ ۰۴/۰۶/۱۳۹۹

سوال - نظر به تصویب قانون کاهش مجازات حبس‌های تعزیری و ابهاماتی که در این خصوص وجود دارد در این خصوص که حداقل مجازات در جرایم مستوجب جزای نقدی فاقد حداقل یا حبس فاقد حداقل چه میزان باید باشد؟

پاسخ - حداقل جزای نقدی نسبی در مواردی که دادگاه اختیار انتخاب بین دو یا چند رقم مقرر در قانون را دارد (مثل یک یا دو یا سه برابر ...) مشخص است؛ مانند بزه تغییر کاربری غیرمجاز که مجازات مرتکب پرداخت جزای نقدی از یک تا سه برابر بهای اراضی زراعی و باغ‌ها به شرحی که در ماده ۳ قانون حفظ کاربری اراضی زراعی و باغ‌ها مقرر شده است. اما مواردی که در قانون، حداقل مجازات حبس یا جزای نقدی مشخص نشده یا ثابت است، شامل مقرراتی که در آن حداقل مجازات موضوعیت دارد (نظیر تبصره الحاقی به ماده ۱۸ و بندهای «ب» و «پ» ماده ۱۳۴ قانون مجازات اسلامی اصلاحی ۱۳۹۹) نمی‌شود. بند «ج» ماده ۱۳۴ اصلاحی ۱۳۹۹ قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲ مؤید این امر است.

نظریه مشورتی شماره ۶۷۶/۹۹/۷ مورخ ۰۴/۰۶/۱۳۹۹

سوال - ملاک تعیین جرایم مشابه جهت اعمال قوانین تعدد جرم چیست؟ به عنوان مثال، آیا سرقت‌های مشمول بندهای مختلف ماده ۶۵۶ بخش تعزیرات قانون مجازات اسلامی از مصادیق جرایم مشابه محسوب می‌شوند؟ آیا سرقت مسلحانه و سرقت عادی را می‌توان در زمره جرایم مشابه تلقی کرد؟

پاسخ - در موارد زیر جرایم غیرمختلف محسوب می‌شوند:

- ۱- ارتکاب یک جرم خاص به صورت متعدد؛ مانند ارتکاب متعدد سرقت‌های منطبق با یک ماده مشخص.
- ۲- جرایمی که به‌رغم تعدد عنصر قانونی و متفاوت بودن مجازات‌ها، تحت عنوان جرم واحد شناخته می‌شوند؛ مانند سرقت‌های متعدد، جعل اسناد مختلف، صدور چک بلامحل به هر شیوه که در قانون مقرر شده است.
- ۳- رفتارهای متعدد مجرمانه که موضوع آن‌ها واحد است؛ مانند حمل، نگهداری، فروش، صادرات، واردات و ساخت مواد مخدر از نوع واحد، مشروبات الکلی، تجهیزات دریافت از ماهواره و اسلحه و مهمات از نوع واحد.
- ۴- دو یا چند رفتار مجرمانه که در یک ماده قانونی ذکر و برای آن‌ها مجازات پیش‌بینی شده است.
- ۵- ارتکاب جرایمی که مجازات جرم دیگر درباره آن‌ها مقرر شده است یا طبق قانون جرم دیگری محسوب می‌شود؛ مانند کلاهبرداری و جرایمی که مجازات کلاهبرداری درباره آن‌ها مقرر شده است و یا طبق قانون کلاهبرداری محسوب می‌شود.
- ۶- شروع، معاونت و مباشرت در یک جرم.

ضمناً در مواردی که به موجب نص خاص یا رأی وحدت رویه دیوان عالی کشور از قبیل رأی شماره ۶۲۴ مورخ ۱۳۷۷/۱/۱۸ هیأت عمومی دیوان عالی کشور (جعل و استفاده از سند مجعول) بر خلاف ضوابط و معیارهای فوق احکام خاصی مقرر شده باشد به همان ترتیب عمل می‌شود. بنابراین کلیه سرقت‌های موضوع بندهای مختلف ماده ۶۵۶ و همچنین سرقت‌های مسلحانه و عادی که در مواد ۶۵۱ به بعد قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۷۵ آمده است، تحت عنوان کلی سرقت‌های تعزیری، از نوع جرایم مشابه تلقی می‌شوند.

نظریه مشورتی شماره ۵۷۱/۹۹/۷ مورخ ۰۴/۰۶/۱۳۹۹

سوال - آیا محکومین قانون مبارزه با مواد مخدر محکومین امنیتی و محکومین قانون مبارزه با قاچاق کالا و ارز مشمول قانون تقلیل مجازات حبس هستند یا خیر؟

پاسخ - مطابق ماده ۱۰ قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲ چنانچه پس از وقوع جرم، قانونی مبنی بر تخفیف یا عدم اجرای مجازات یا به جهاتی مساعدتر به حال مرتکب وضع شود نسبت به جرایم سابق بر وضع آن قانون مؤثر است؛ صرف‌نظر از این که جرم ارتكابی موضوع کدام یک از قوانین باشد. بنابراین در جرایم موضوع قوانین اشاره شده در استعلام (قانون اصلاح قانون مبارزه با مواد مخدر، قانون قاچاق کالا و ارز و نیز جرایم علیه امنیت داخلی و خارجی) چنانچه قاضی مربوط تشخیص دهد قانون کاهش مجازات حبس تعزیری مصوب ۱۳۹۹ نسبت به قانون سابق اخف است، موضوع مشمول ماده ۱۰ قانون پیش گفته و مطابق بندهای ذیل این ماده عمل می‌شود.

نظریه مشورتی شماره ۷۳۰/۹۹/۷ مورخ ۰۵/۰۶/۱۳۹۹

سوال - با توجه به اینکه بر اساس مواد ۱۱ و ۱۵ از قانون کاهش مجازات حبس تعزیری مصوب ۲۳/۲/۱۳۹۹ کلید مصادیق خاص قانونی که در آنها برای شروع جرم مجازات و یا معاونت در جرم تعیین شده نسخ گردیده و همگی در ماده ۱۲۲ قانون مجازات اسلامی مصوب ۲/۲/۱۳۹۹/تجمع شده است حال سوال آن است که ماده ۱۵ قانون کاهش مجازات حبس تعزیری در مورد کلیه شروع به جرم‌ها و یا معاونت در جرم‌ها در خصوص جرایم مواد مخدر از جمله مواد ۱۵، ۱۸، ۲۳ قانون مبارزه با مواد مخدر نیز تسری دارد یا خیر؟

پاسخ - منظور از عبارت «تحت همین عناوین» در ماده ۱۵ قانون کاهش مجازات حبس تعزیری مصوب ۱۳۹۹ این است که قانون‌گذار برای شروع به جرم یا معاونت تحت عنوان شروع به جرم یا معاونت در جرم تعیین مجازات کرده باشد، مانند شروع به جعل و تزویر به شرح مقرر در ماده ۵۴۲ قانون مجازات اسلامی (تعزیرات) مصوب ۱۳۷۵، شروع به ارتشاء موضوع ماده ۵۹۴، شروع به سرقت به شرح ماده ۶۵۵ قانون مجازات اسلامی (تعزیرات) مصوب ۱۳۷۵ و معاونت در قتل عمد به شرح تبصره ماده ۶۱۲ همین قانون. لذا مصادیق مذکور در فرض استعلام (جرایم موضوع مواد ۱۸، ۲۳ و قسمت اخیر ماده ۱۵ قانون مبارزه با مواد مخدر مصوب ۱۳۶۷ با الحاقات و اصلاحات بعدی) و نیز مواردی که رفتار معاون به عنوان جرم مستقل پیش‌بینی و برای آن مجازات خاصی مقرر شده است، از شمول ماده مذکور خارج است.

نظریه مشورتی شماره ۶۷۲/۹۹/۷ مورخ ۱۰/۰۶/۱۳۹۹

سوال - چنانچه پرونده با تقاضای اعمال ماده ۴۴۲ ق آذک نزد قاضی صادرکننده حکم ارسال شود و با توجه به مفاد قانون کاهش مجازات حبس تعزیری، معد اعمال کاهش مجازات نیز باشد؛ نحوه عملکرد قاضی چگونه است؟ آیا می‌توان بدوا بدون توجه به تقاضای مطروحه نسبت به اعمال قانون کاهش مجازات حبس تعزیری اقدام نمود یا باید پرونده را با اعمال کاهش یک چهارم از مجازات به اجرای احکام ارسال نمود تا مجددا جهت اجرای قانون کاهش از آن طریق به نظر برسد؟

پاسخ - با لازم‌الاجرا شدن قانون کاهش مجازات حبس تعزیری مصوب ۱۳۹۹ مجازات قانونی برخی جرایم به مجازات دیگری تبدیل شده است (همانند تبدیل حبس و شلاق به جزای نقدی در جرایم موضوع مواد ۶۰۸ و ۶۹۷ قانون مجازات اسلامی) یا مجازات برخی جرایم، یک یا دو درجه کاهش یافته و یا در جرایم قابل گذشت، حداقل و حداکثر مجازات‌های حبس تعزیری درجه چهار تا هشت به نصف تقلیل یافته است. همچنین مقررات تخفیف مجازات و تعدد و تکرار جرم نیز نسبت به قانون سابق اخف است. بر این اساس چنانچه محکوم‌علیه نسبت به حکم صادرشده قبل از لازم‌الاجرا شدن قانون یادشده تمکین کرده باشد، چون پس از لازم‌الاجرا شدن این قانون، مجازات برخی جرایم موضوعاً منتفی شده است (همانند مجازات شلاق در جرم توهین یا حبس و شلاق در جرم افترا) و در خصوص سایر جرایم نیز میزان مجازات کاهش یافته است، دادگاه ابتدا باید مطابق مقررات ماده ۱۰ قانون مجازات اسلامی نسبت به اصلاح حکم اقدام کند سپس حکم اصلاحی به محکوم‌علیه ابلاغ شود تا چنانچه وی به حکم اصلاحی تمکین نموده و حق تجدید نظرخواهی خود را اسقاط یا درخواست تجدید نظر را مسترد نمود، نسبت به اعمال مقررات ماده ۴۴۲ قانون آیین دادرسی کیفری اقدام شود.

نظریه مشورتی شماره ۷/۹۹/۷۸۶ مورخ ۱۰/۰۶/۱۳۹۹

مجازات‌های بزه‌های سرقت موضوع ماده ۶۵۶ تخریب و خیانت در امانت حسب تبصره ماده ۱۰۴ اصلاحی اخیر به ۳ ماه تا ۱۸ ماه حبس تقلیل پیدا کرده از طرفی قضات حسب تبصره ماده ۱۸ مکلفند به غیر از موارد مشدد قانونی در مورد محکومان از حداقل مجازات حبس بهره ببرند حال با عنایت به تبصره الحاقی به ماده ۳۷ اخیر حبس‌های زیر نود و یک روز الزاماً باید به مجازات‌های جایگزین حبس مربوطه تبدیل شوند مستفاد مواد ۶۷ و ۶۸ جایگزین حبس نیز استفاده از مجازات جایگزین برای جرایم عمدی دارای حداکثر مجازات بیش از یک سال ممنوع است.

سوال - این تعارض ظاهری چگونه قابل حل یا قابل جمع است؟

پاسخ الف- چنانچه حداکثر مجازات قانونی جرم سه ماه حبس باشد، مطابق ماده ۶۵ قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲ و رأی وحدت رویه شماره ۷۴۶ مورخ ۱۳۹۴/۱۰/۲۹ هیأت عمومی دیوان عالی کشور، مرتکب به جای حبس به مجازات جایگزین حبس محکوم می‌شود.

ب- چنانچه حداکثر مجازات قانونی جرم بیش از نود و یک روز حبس و حداقل آن کمتر از این باشد موضوع حسب مورد می‌تواند مشمول مواد ۶۶ و ۶۷ قانون مجازات اسلامی و یا مشمول بند ۲ ماده ۳ قانون وصول برخی از درآمدهای دولت و مصرف آن در موارد معین مصوب ۱۳۷۳ باشد؛ که در صورت اخیر دادگاه مخیر است به بیش از سه ماه حبس یا جزای نقدی مطابق جدول تعرفه خدمات قضایی پیوست قانون بودجه سال ۱۳۹۶ (که در سال‌های ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸ و ۱۳۹۹ نیز تغییر نکرده است) حکم صادر کند.

پ- تبصره ذیل ماده ۳۷ قانون مجازات اسلامی اصلاحی ۱۳۹۹ ناظر به مواردی است که مجازات قانونی جرم بیش از نود و یک روز حبس است و دادگاه با اعمال کیفیات مخففه (الزاماً یا اختیاراً) حکم به حبس کمتر از نود و یک روز صادر کند؛ که در این صورت این مجازات به مجازات جایگزین مربوط تبدیل می‌شود.

نظریه مشورتی شماره ۷/۹۹/۶۷۹ مورخ ۱۱/۰۶/۱۳۹۹

سوال - با عنایت به تبصره الحاقی به ماده ۴۷ قانون اجرای مجازات اسلامی بر اساس ماده ۷ قانون کاهش مجازات حبس تعزیری و ملحوظ نظر قرار دادن این موضوع که تعلیق اجرای کیفر جرایم امنیتی مشروط است و صرفاً بخشی از آن قابل تعلیق است، آیا دادستان با در نظر گرفتن سایر شرایط مذکور در ماده ۸۱ قانون آیین دادرسی کیفری می‌تواند تعقیب جرایم امنیتی را معلق کند؟

پاسخ - با توجه به اطلاق بند «الف» ماده ۴۷ قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲ مبنی بر ممنوعیت تعلیق صدور حکم و اجرای مجازات در جرایم علیه امنیت داخلی و خارجی کشور؛ و با عنایت به این‌که ماده ۷ قانون کاهش مجازات حبس تعزیری مصوب ۱۳۹۹ که بر اساس آن یک تبصره به ماده ۴۷ قانون مجازات اسلامی الحاق شده است، صرفاً تعلیق «بخشی از مجازات» این دسته از جرایم را مجاز شناخته است؛ بنابراین دادستان نمی‌تواند مستند به ماده ۸۱ قانون آیین دادرسی کیفری مصوب ۱۳۹۲ «تعقیب» متهمان به ارتکاب جرایم علیه امنیت را تعلیق کند.

نظریه مشورتی شماره ۶۷۸/۹۹/۷ مورخ ۱۵/۰۶/۱۳۹۹

سوال - چنانچه محکومیت قطعی فردی منجر به محرومیت وی از حقوق اجتماعی مذکور در ماده ۲۵ قانون مجازات اسلامی شده باشد اما با لازم‌الاجرا شدن قانون کاهش مجازات حبس تعزیری مصوب ۱۳۹۹ به لحاظ کاهش میزان مجازات مقرر قانونی و در نتیجه کاهش درجه جرم، از شمول ماده ۲۵ قانون مجازات اسلامی خارج شود، آیا محرومیت‌های اجتماعی و توابع ناشی از آن بر محکوم بار می‌گردد؟ (برای نمونه جهت بررسی سابقه مؤثر کیفری در سرقت‌هایی که ارزش مال کمتر از دویست میلیون ریال است و احراز قابل گذشت بودن جرایم ارتكابی در راستای ماده ۱۰۴ اصلاحی، ملاک، مجازات قانونی زمان صدور حکم محکومیت یا مجازات کاهش یافته طبق قانون کاهش مجازات حبس است؟)

پاسخ - ۱- در فرض سؤال که مجازات قانونی جرم طبق قانون کاهش مجازات حبس تعزیری مصوب ۱۳۹۹ تقلیل یافته است، مجازات تقلیل یافته، مجازات قانونی جرم است و چون قانون لاحق نسبت به قانون سابق اخف است، نسبت به احکام قطعی که قبل از لازم‌الاجرا شدن این قانون صادر شده است، باید مطابق بند «ب» ماده ۱۰ قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲ عمل شود و قاضی اجرای احکام مکلف است قبل از شروع به اجرا یا در حین اجرا از دادگاه صادرکننده حکم درخواست اصلاح حکم کند و بر این اساس اجرای محکومیت سابق، اعم از این‌که دارای آثار تبعی باشد یا نه، منتفی و حکم جدید اجرا خواهد شد.

۲- شرط نداشتن سابقه مؤثر کیفری برای قابل گذشت بودن بزه‌های موضوع ماده ۱۰۴ قانون مجازات اسلامی اصلاحی ۱۳۹۹ مربوط به زمان وقوع جرم است.

نظریه مشورتی شماره ۶۹۹/۹۹/۷ مورخ ۲۲/۰۶/۱۳۹۹

سوال ۱- در ماده ۳۷ قانون مجازات اسلامی اصلاحی ۱۳۹۹ از لفظ متهم و نه محکوم استفاده شده است. آیا این ماده مشمول متهمینی است که پرونده آنها در دادگاه در حال رسیدگی است و هنوز دادنامه قطعی مبنی بر محکومیت صادر نشده یا این‌که شامل محکومینی که پرونده آنها به اجرای احکام ارسال شده اعم از محکومینی که مجازات ایشان در حال اجراست و یا این‌که به دلیل متواری بودن محکوم‌علیهم هنوز مجازات اجرا نشده نیز می‌شود؟

پاسخ سوال ۱- با توجه به این‌که تخفیف مجازات موضوع ماده ۳۷ قانون مجازات اسلامی اصلاحی ۱۳۹۹ همزمان با صدور حکم صورت می‌گیرد نه پس از صدور حکم و قطعیت آن، به همین علت قانونگذار کلمه «متهم» را در این ماده بکار برده است. به علاوه تخفیف مذکور (چه در قانون سابق و چه در قانون اخیرالتصویب) در اختیار دادگاه است و چون این امر، تخفیف، مجازات قانونی جرم محسوب نمی‌گردد لذا در مورد احکام قطعی که قبل از لازم‌الاجراء شدن قانون جدید صادر شده است قابل اعمال نیست.

سوال ۲- آیا ماده ۱۸ قانون مجازات اسلامی اصلاحی ۱۳۹۹ شامل محکومینی که پرونده آنها در اجرای احکام کیفری بوده و مجازات تعیین شده به موجب قانون سابق از حداقل مجازات مقرر در قانون برای آن جرم بیشتر تعیین گردیده و در حال اجراست می‌شود؟ یعنی باید پرونده به شعبه صادرکننده دادنامه ارسال شود تا علت صدور حکم به بیش از حداقل مجازات را ذکر نماید و میزان مجازات مندرج در دادنامه را به حداقل مجازات مندرج در قانون کاهش دهد؟

پاسخ سوال ۲- در تبصره الحاقی به ماده ۱۸ قانون مجازات اسلامی ۱۳۹۲ (طبق ماده ۲ قانون کاهش مجازات حبس تعزیری) مجازات قانونی جرم تقلیل نیافته است تا در خصوص پرونده‌هایی که منجر به صدور حکم قطعی شده است موجب اعمال

بند «ب» ماده ۱۰ قانون مجازات اسلامی ۱۳۹۲ شود لیکن رعایت مقررات تبصره مذکور در کلیه پرونده‌هایی که پس از لازم‌الاجرا شدن قانون کاهش مجازات حبس تعزیری ۱۳۹۹ در حال رسیدگی است لازم‌الرعایه است.

نظریه مشورتی شماره ۷۹۷/۹۹/۷ مورخ ۵/۰۶/۱۳۹۹

سوال - با توجه به متن الحاق شده به ماده ۷۲۸ از قانون مجازات اسلامی موضوع ماده ۱۵ قانون کاهش مجازات حبس تعزیری در مورد نسخ مصادیق خاص قانونی برای شروع و معاونت در جرم آيا معاونت در جاسوسی موضوع تبصره ۲ ماده ۲۴ قانون مجازات جرایم نیروهای مسلح و نیز ماده ۱۲۸ قانون اخیرالذکر در مورد شروع به جرم، نسخ شده است یا با توجه به اینکه قانون مجازات جرایم نیروهای مسلح قانون خاص است مواد مذکور به قوت خود باقی است؟

پاسخ - با عنایت به نص ماده ۱۵ قانون کاهش مجازات حبس تعزیری مصوب ۱۳۹۹، تمام مصادیق خاص قانونی که در آنها برای شروع به جرم و معاونت در جرم مشخص، تحت همین عناوین مجازات تعیین شده است، نسخ شده است؛ بنابراین مورد اشاره شده در استعلام که قبلاً به طور خاص برای شروع به جرم و معاونت در جرم، مجازات تعیین شده نیز مطابق مقررات عام مربوط به شروع به جرم و معاونت در جرم مذکور در مواد ۱۲۲ و ۱۲۷ قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲ رفتار می‌شود.

نظریه مشورتی شماره ۸۶۱/۹۹/۷ مورخ ۲۶/۶/۱۳۹۹

سوال - آیا جرم قتل غیر عمد ناشی از حوادث رانندگی را می‌توان مشمول بند «ب» ماده ۱۰ قانون مجازات اسلامی دانست؟ آیا در جرم فوق‌الذکر با توجه به قانون جدید کاهش مجازات برای متهمی که محکوم به ۳ سال حبس گردیده است مجازات خفیف‌تر می‌باشد؟

پاسخ - ملاک اعمال بند «ب» ماده ۱۰ قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲ اخف بودن قانون لاحق نسبت به قانون سابق است. مجازات بزه موضوع ماده ۷۱۴ قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۷۵ که در استعلام به آن اشاره شده است، طبق قانون کاهش مجازات حبس تعزیری مصوب ۱۳۹۹ تقلیل نیافته است؛ زیرا جرم مذکور از جمله جرایم قابل گذشت احصاء شده در ماده ۱۰۴ قانون مجازات اسلامی اصلاحی ۱۳۹۹ نیست تا مشمول تقلیل مجازات حبس موضوع تبصره ماده اخیرالذکر شود (یعنی جرم غیر قابل گذشت است). بنابراین موجبی برای اعمال مقررات بند «ب» ماده ۱۰ قانون مزبور نیست و اگر منظور سؤال‌کننده، تعیین مجازات حبس بیش از حداقل مقرر در قانون برای مرتکب جرم مذکور است (تبصره ماده ۱۸ قانون مجازات اسلامی الحاقی ۱۳۹۹)، چون در این تبصره، مجازات قانونی جرم تقلیل نیافته تا در خصوص پرونده‌هایی که منجر به صدور حکم قطعی شده است، موجب اعمال بند «ب» ماده ۱۰ قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲ شود؛ لیکن رعایت مقررات این تبصره در کلیه پرونده‌هایی که پس از لازم‌الاجرا شدن قانون کاهش مجازات حبس تعزیری در حال رسیدگی است، لازم‌الرعایه است.

نظریه مشورتی شماره ۸۸۲/۹۹/۷ مورخ ۲۶/۰۶/۹۹

سوال - آیا پیش‌بینی تبدیل مجازات در ماده ۶ قانون جدید باعث می‌شود تا واحد اجرای احکام پرونده‌ها را در جهت اصلاح حکم به دادگاه ارسال کند؟

پاسخ - با توجه به این‌که تخفیف مجازات موضوع ماده ۳۷ قانون مجازات اسلامی اصلاحی ۱۳۹۹ همزمان با صدور حکم صورت می‌گیرد نه پس از صدور حکم و قطعیت آن، به همین علت قانون‌گذار کلمه «متهم» را در این ماده بکار برده است. به علاوه تخفیف مذکور (چه در قانون سابق و چه در قانون اخیرالتصویب) در اختیار دادگاه است و چون این امر، تخفیف مجازات قانونی جرم محسوب نمی‌شود لذا در مورد احکام قطعی که قبل از لازم‌الاجراء شدن قانون جدید صادر شده است قابل اعمال نیست.

نظریه مشورتی شماره ۸۶۲/۹۹/۷ مورخ ۰۲/۰۷/۱۳۹۹

سوال - در جرم سرقت با توجه به قانون کاهش مجازات حبس تعزیری، اصل بر قابل گذشت بودن جرایم است یا غیر قابل گذشت بودن جرایم؟ مثلاً شاکی در روز دستگیری متهم، رضایت خود را اعلام می‌کند با توجه به اینکه هنوز سابقه کیفری متهم اخذ نشده است آیا باید تأمین اخذ شود؟ آیا می‌توان متهم را آزاد کرد؟ یا در فرض دیگری شخص در حال سرقت است و شاکی وجود ندارد آیا ضابطین باید آن شخص را دستگیر کنند؟

پاسخ - با توجه به این‌که اصل بر غیر قابل گذشت بودن جرایم است، سرقت‌های موضوع ماده ۱۰۴ قانون مجازات اسلامی اصلاحی ۱۳۹۹ به شرط احراز شرایط مقرر در این ماده قابل گذشت است، لذا ضابط دادگستری در جرایم مشهود باید به وظایف قانونی خود مطابق ماده ۴۴ قانون آیین دادرسی کیفری مصوب ۱۳۹۲ عمل کند و چنان‌چه شاکی اعلام گذشت کرده و سوابق کیفری متهم نامشخص باشد، تعقیب کیفری متهم و تحقیقات مقدماتی و عندالافتضاء صدور قرار تأمین کیفری تا احراز شرایط قابل گذشت بودن جرم سرقت ادامه می‌یابد.

نظریه مشورتی شماره ۸۵۷/۹۹/۷ مورخ ۰۲/۰۷/۱۳۹۹

سوال - در خصوص جرم تخریب و سرقت آیا ارزش اموال مورد تخریب یا سرقت که توسط شاکی ارائه می‌شود باید همانند نظر کارشناسی به مشتکی عنه (عنهم) ابلاغ شود؟

پاسخ - ارزش مال مسروقه یا ارزش اموال تخریب‌شده حسب مورد، ممکن است در اجرای صدر ماده ۱۵ قانون آیین دادرسی کیفری مصوب ۱۳۹۲ و بند «پ» ماده ۶۸ همین قانون توسط شاکی (مستندات شکوائیه) یا با توافق طرفین یا جلب نظر کارشناس یا به نحو دیگری به تشخیص مقام قضایی تعیین شود و در اعمال قانون مورد بحث، معیار، ارزش مال موضوع سرقت یا تخریب‌شده در زمان و مکان وقوع جرم است. بدیهی است هنگام تفهیم اتهام، ارزش مال موضوع تخریب یا سرقت باید به متهم ابلاغ و تفهیم شود و چنان‌چه متهم در این خصوص اعتراضی داشته باشد به آن رسیدگی شود.

نظریه مشورتی شماره ۸۵۳/۹۹/۷ مورخ ۰۲/۰۷/۱۳۹۹

سوال - با توجه به مجازات‌های تغییر یافته مبتنی بر قانون کاهش مجازات حبس تعزیری ۱۳۹۹:

۱- ملاک تعیین ارزش اموال در جرم تخریب عمدی، در زمان تخریب است یا در مرحله رسیدگی؟

۲- ملاک تعیین شده در مورد مجازات، کل اموال است یا ارزش قسمت تخریب شده؟

پاسخ - در اعمال مقررات بند «ت» ماده یک قانون کاهش مجازات حبس تعزیری مصوب ۱۳۹۹، ملاک تعیین میزان خسارت وارده، خسارت وارد شده در زمان وقوع جرم است و منظور از خسارت، میزان زیانی است که در زمان وقوع جرم به صاحب مال وارد شده است. بنابراین اگر قسمتی از مال تخریب شده باشد، بر همان مبنا محاسبه می‌شود و اگر کل مال تخریب شده باشد، خسارت وارد شده بر اساس کل مال در نظر گرفته می‌شود.

نظریه مشورتی شماره ۶۲۹/۹۹/۷ مورخ ۲۹/۰۶/۱۳۹۹

با توجه به ماده ۷ قانون کاهش مجازات حبس تعزیری مصوب ۱۳۹۹

سوال ۱ - منظور از همکاری موثر متهم در کشف جرم و شناسایی سایر متهمان در جرایم علیه امنیت داخلی و خارجی کشور چیست؟ آیا این موثر بودن وصف همکاری است و یا آن که تحقق نتیجه همکاری ضرورت دارد؟

پاسخ ۱ - منظور «از همکاری مؤثر در کشف جرم و شناسایی سایر متهمان در جرایم علیه امنیت داخلی و خارجی» در تبصره الحاقی ماده ۴۷ قانون مجازات اسلامی ۱۳۹۹، گفتار و رفتار صادقانه‌ای است که موجب تسهیل کشف جرم و دسترسی مأمورین به آثار، ادله و وسایل ارتکاب جرم و یا شناسایی شرکاء و معاونین جرم می‌شود؛ به نحوی که اگر این همکاری نبود کشف جرم با مشکل همراه و یا اساساً غیرممکن می‌شد. به تعبیر دیگر صرف همکاری متهم در کشف جرم یا شناسایی سایر متهمان در تجویز تعلیق مجازات وی کافی است و در استفاده از این نهاد ارفاقی، الزاماً نیازی به تحقق نتیجه از جمله دستگیری دیگر متهمان نیست و به هر حال تشخیص و احراز مؤثر بودن همکاری با قاضی رسیدگی‌کننده است.

سوال ۲ - آیا در شروع به جرایم علیه امنیت داخلی و خارجی کشور تعلیق اجرای مجازات منوط به همکاری موثر متهم به شرح یاد شده در صدور آن ماده قانونی می‌باشد؟

پاسخ ۲ - با توجه به اینکه حکم تعلیق مجازات شروع به جرایم علیه امنیت داخلی و خارجی کشور ذیل تبصره الحاقی به ماده ۴۷ قانون مجازات اسلامی ۱۳۹۹ به نحو اطلاق بیان شده است، در نتیجه حکم مندرج در صدر تبصره یاد شده که تعلیق بخشی از مجازات متهمان را منوط به همکاری مؤثر مرتکب در کشف جرم و شناسایی سایر متهمان کرده است ناظر به شروع به جرایم مذکور نیست.

سوال ۳ - با توجه به مقرر قانونی اخیر، اختیار دادستان در صدور قرار تعلیق تعقیب در جرایم تعزیری درجه ۶، ۷، ۸ به شرح مذکور در ماده ۸۱ قانون دادرسی کیفری، صرفاً ناظر به حالتی است که کل مجازات قابل تعلیق باشد یا آن که اگر بخشی از آن نیز قابل تعلیق باشد دادستان دارای چنین اختیاری است؟

پاسخ ۳ - قرار تعلیق تعقیب موضوع ماده ۸۱ قانون آیین دادرسی کیفری ۱۳۹۲ ناظر به جرایم تعزیری درجه شش، هفت و هشت است که کل مجازات آن‌ها قابل تعلیق باشد، نه قسمتی از مجازات آن‌ها و چون تبصره الحاقی ماده ۴۷ قانون مجازات

اسلامی ۱۳۹۹ تعلیق قسمتی از مجازات جرایم علیه امنیت داخلی و خارجی را مجاز دانسته است، لذا متهمان جرایم علیه امنیت داخلی و خارجی مشمول تعلیق تعقیب موضوع ماده صدرالذکر نمی‌شوند.

سوال ۴ - آیا در جرایم مندرج در ماده ۷ قانون کاهش مجازات حبس تعزیری (شامل علیه امنیت داخلی و خارجی کشور علیه عفت عمومی کلاهبرداری و یا در حکم آن) امکان صدور رأی به تعویق حکم وجود دارد؟

پاسخ ۴ - طبق ماده ۷ قانون کاهش مجازات حبس تعزیری ۱۳۹۹ یک تبصره به ماده ۴۷ قانون مجازات اسلامی ۱۳۹۲ الحاق شده است که این تبصره ناظر به امکان تعلیق اجرای مجازات جرایم مندرج در آن تبصره است و اشاره‌ای به تعویق صدور حکم در این جرایم ندارد لذا ممنوعیت تعویق صدور حکم موضوع ماده ۴۷ قانون مجازات اسلامی ۱۳۹۲ به شرح بندهای ذیل این ماده به قوت خود باقی است.

نظریه مشورتی شماره ۸۰۰/۹۹/۷ مورخ ۳۰/۰۶/۱۳۹۹

سوال - منظور از مجازات «جایگزین مربوط» مذکور در تبصره الحاقی ماده ۳۷ قانون مجازات اسلامی چیست؟ جایگزین حبس یا مواد مذکور در ماده ۳۷ یا در مواردی قانون وصول برخی از درآمدهای دولت و مصرف آن در موارد معین؟

پاسخ - منظور از عبارت «مجازات جایگزین مربوط» در تبصره ماده ۳۷ قانون مجازات اسلامی اصلاحی ۱۳۹۹، مجازات جایگزین حبس جرایمی است که مجازات قانونی آن‌ها حداکثر سه ماه حبس است.

نظریه مشورتی شماره ۷۷۲/۹۹/۷ مورخ ۰۸/۰۷/۱۳۹۹

سوال - طبق ماده ۱۰۴ اصلاحی قانون مجازات اسلامی سرقت موضوع مواد ۶۶۱، ۶۵۷، ۶۵۶، ۶۶۵ و ۶۶۵ به شرطی که ارزش مال مسروقه بیش از دویست میلیون ریال نباشد و سارق فاقد سابقه موثر کیفری باشد قابل گذشت می‌باشند حال چنانچه شخصی قبلاً به تحمل ۵ سال حبس محکوم و تمام این حبس تعلیق شده باشد و در دوره تعلیق مرتکب جرم سرقت موضوع مواد فوق شود آیا این شخص با توجه به تعلیق سابق دارای سابقه کیفری موثر می‌باشد یا خیر؟

پاسخ - در فرض استعلام که فرد به لحاظ ارتکاب جرم دارای محکومیت تعلیقی پنج سال حبس است و در مدت تعلیق، مرتکب یکی از سرقت‌های موضوع ماده ۱۰۴ قانون مجازات اسلامی اصلاحی ۱۳۹۹ شده است، با توجه به این‌که به محض ارتکاب جرم جدید، تعلیق محکومیت لغو و مجازات لازم‌الاجرا می‌شود، در صورت دارا بودن شرایط لازم برای شمول آثار محکومیت کیفری بر محکومیت اول، جرم ارتكابی جدید مشمول ماده ۱۰۴ قانون یادشده نبوده و قابل گذشت محسوب نمی‌شود.

نظریه مشورتی شماره ۶۸۴/۹۹/۷ مورخ ۰۹/۰۷/۱۳۹۹

سوال - مصادیق کیفرهای مستوجب حبس ابد تعزیری را احصاء فرمایید به طور مثال آیا جرایم قتل ناشی از اکراه، ممسک در قتل، ارتداد برای زن و سرقت برای بار سوم از جمله جرایم مستوجب حبس ابد تعزیری محسوب می‌شوند؟

پاسخ - اولاً، حبس ابد سرقت در مرتبه سوم موضوع بند «پ» ماده ۲۷۸ قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲ با عنایت به تصریح ماده مذکور، مجازات حدی است و لذا مشمول تبصره ۶ ماده ۳ قانون کاهش مجازات حبس تعزیری مصوب ۱۳۹۹ نیست.

ثانیاً، قانون‌گذار در خصوص حدی یا تعزیری بودن مجازات حبس ابد برای اکراه‌کننده در قتل (ماده ۳۷ قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲) و نیز برای ممسک در قتل عمدی به صراحت تعیین تکلیف نکرده است و لذا طبق اصل یکصد و شصت و هفتم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران و با لحاظ ماده ۲۲۰ قانون مجازات اسلامی، مراجعه دادرسی به منابع معتبر اسلامی یا فتاوی معتبر ضروری است که از وظایف این اداره کل خارج است.

نظریه مشورتی شماره ۸۱۳/۹۹/۷ مورخ ۰۶/۰۷/۱۳۹۹

سوال - با توجه به تبصره الحاقی ماده ۳۷ قانون مجازات اسلامی چنانچه در راستای اعمال ماده ۴۴۲ یا ۴۸۳ قانون آیین دادرسی کیفری میزان مجازات مورد حکم قرار داده شده پس از تخفیف به کمتر از نود و یک روز حبس تقلیل یابد آیا اعمال تبصره ماده ۳۷ قانون مجازات اسلامی لازم است؟

پاسخ - با توجه به عبارت «یا سایر مقرراتی که به موجب آن مجازات تخفیف می‌یابد» مذکور در تبصره ماده ۳۷ قانون مجازات اسلامی اصلاحی ۱۳۹۹ چنانچه در راستای اعمال مواد ۴۴۲ یا ۴۸۳ قانون آیین دادرسی کیفری میزان مجازات حبس پس از اعمال تخفیف به کمتر از نود و یک روز کاهش یابد، اعمال تبصره ماده ۳۷ قانون صدرالذکر ضروری است.

نظریه مشورتی شماره ۹۹۷/۹۹/۷ مورخ ۲۸/۰۷/۱۳۹۹

سوال - شخصی در سال ۱۳۹۱ به موجب دادنامه قطعی به اتهام انتقال مال غیر به تحمل دو سال حبس، رد مال و جزای نقدی به مبلغ پانصد میلیون ریال محکوم شده است. با اجرایی شدن قانون کاهش مجازات حبس تعزیری مصوب ۱۳۹۹، قاضی اجرای احکام کیفری پرونده را جهت اعمال ماده ۲ و تبصره ذیل ماده ۱۱ قانون کاهش مجازات حبس تعزیری و ماده ۱۰ قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲ به دادگاه صادرکننده حکم قطعی ارسال کرده است. با عنایت به تاریخ وقوع جرم، آیا دادگاه مکلف به تعیین حداقل مجازات حبس است؟

پاسخ - در تبصره الحاقی (۱۳۹۹) به ماده ۱۸ قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲، مجازات قانونی جرم تقلیل نیافته است عدم توجه تعیین حبس بیش از حداقل مجازات قانونی مطابق قانون حاکم، موجبی برای اعمال مقررات بند «ب» ماده ۱۰ قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲ صرفاً از این حیث (عدم توجه تعیین حبس بیش از حداقل مجازات قانونی) نیست؛ لیکن رعایت مقررات این تبصره در کلیه پرونده‌هایی که پس از لازم‌الاجرا شدن قانون کاهش مجازات حبس تعزیری، لازم‌الرعايه است. بزه انتقال مال غیر که مبلغ آن از نصاب مقرر در ماده ۳۶ قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲ بیشتر نباشد، طبق ماده ۱۰۴ اصلاحی ۱۳۹۹ قانون مجازات اسلامی قابل گذشت محسوب می‌شود و مشمول تقلیل حبس موضوع تبصره ماده اخیرالذکر است؛ لذا با اخف بودن قانون لاحق نسبت به قانون سابق، فرض سوال از این حیث مشمول بند «ب» ماده

۱۰ قانون صدرالذکر است و دادگاه در اجرای بند مذکور، حکم اصلاحی را با لحاظ مقررات تبصره صدرالذکر صادر می‌کند؛ یعنی مفاد این تبصره در فرض سوال نیز لازم‌الرعايه است.

نظریه مشورتی شماره ۱۰۶۸/۹۹/۷ مورخ ۲۸/۰۷/۱۳۹۹

سوال - مطابق بند «الف» ماده ۱۲ قانون کاهش مجازات حبس تعزیری هرگاه جرایم ارتكابی مختلف نباشد فقط یک مجازات تعیین می‌شود و در این صورت دادگاه می‌تواند مطابق ضوابط مقرر در این ماده که برای تعدد جرایم مختلف ذکر شده مجازات را تشدید کند و مطابق بند «ب» ماده مذکور، در مورد جرایم مختلف هرگاه جرایم ارتكابی بیش از سه جرم نباشد، حداقل مجازات هر یک از آن جرایم بیشتر از میانگین حداقل و حداکثر مجازات مقرر قانونی است. آیا جرایمی مثل سرقت مقرون به آزار، سرقت از مکان‌های عمومی یا شبانه، کیف‌زنی و جیب‌بری و یا جرایمی مثل تخریب عادی یا تخریب اموال عمومی، از نوع مشابه و مشمول بند «الف» ماده ۱۲ قانون مرقوم می‌شوند یا این‌که از نوع جرایم مختلف و مشمول بند «ب» همین ماده هستند؟

پاسخ - جرایمی که به رغم تعدد عنصر قانونی و متفاوت بودن مجازات، تحت «عنوان مجرمانه واحد» شناخته می‌شوند؛ مانند انواع سرقت یا انواع تخریب که در استعلام به آن‌ها استناد شده است، جرایم غیرمختلف محسوب می‌شوند و مشمول بند «الف» ماده ۱۳۴ اصلاحی ۱۳۹۹ قانون مجازات اسلامی هستند.

نظریه مشورتی شماره ۸۵۸/۹۹/۷ مورخ ۱۸/۰۸/۱۳۹۹

سوال - در مواردی که شاکی شکایت تخریب اموالی نظیر عکس‌های خانوادگی را مطرح می‌کند، برای تعیین درجه بزه تخریب که تابعی از ارزش مال تخریب شده است، چگونه باید عمل کرد؟

پاسخ - مستفاد از ماده ۶۷۷ قانون مجازات اسلامی (تعزیرات) مصوب ۱۳۷۵ در خصوص تخریب عمدی اشیاء منقول متعلق به دیگری و لحاظ بند «ث» ماده یک قانون کاهش مجازات حبس تعزیری مصوب ۱۳۹۹ این است که اشیایی نظیر عکس‌های خانوادگی که خسارت ناشی از تخریب آن‌ها صرفاً جنبه مادی ندارد از شمول مصادیق بند «ث» ماده یک قانون اخیرالذکر خارج بوده و در خصوص تخریب عمدی اشیای مزبور مطابق مقررات مذکور در ماده ۶۷۷ قانون صدرالذکر با لحاظ تبصره الحاقی به ماده ۱۰۴ قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۹ تعیین مجازات می‌شود.

نظریه مشورتی شماره ۱۲۲۳/۹۹/۷ مورخ ۲۴/۰۸/۱۳۹۹

سوال - الف - در پرونده ای شاکی علیه شخص ناشناس شکایت را سرقت مطرح کرده و ارزش اموال زیر بیست میلیون تومان است در فرض رضایت شاکی، چه قراری باید صادر کرد؟

ب - در پرونده ای شاکی علیه شخصی با مشخصات ناقص (نام و نام خانوادگی مشتکی عنه را مشخص می‌کند و به دلیل تشابه اسمی سوابق کیفری را نمی‌توان اخذ کرد) اعلام شکایت سرقت می‌کند و ارزش اموال نیز زیر بیست میلیون تومان است. در صورت اعلام گذشت شاکی چه قراری باید صادر شود؟

پاسخ - الف - با عنایت به ماده ۱۰۰ قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲ و تبصره یک آن و ماده ۱۲ قانون آیین دادرسی کیفری مصوب ۱۳۹۲، در جرایم قابل گذشت (صرف نظر از شناسایی یا عدم شناسایی متهم) شکایت شاکی و عدم گذشت وی شرط شروع و ادامه تعقیب و رسیدگی است بنابراین در فرض سؤال (وقوع جرم قابل گذشت و گذشت شاکی) مطابق بند «ب» ماده ۱۳ قانون آیین دادرسی کیفری ۱۳۹۲ باید قرار موقوفی تعقیب صادر شود.

ب - با توجه به ماده ۱۰۳ قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲، اصل بر غیر قابل گذشت بودن جرایم است و سرقت اشاره شده در فرض استعلام با فرض وقوع با توجه به ماده ۱۰۴ قانون مجازات اسلامی اصلاحی ۱۳۹۹ به شرط احراز شرایط مقرر در این ماده قابل گذشت محسوب می‌شود و لذا در فرض سؤال که ارزش اموال مسروقه کمتر از دویست میلیون ریال است و شاکی گذشت کرده است، اما متهم و سابقه کیفری وی نامشخص است، با عنایت به ماده ۱۰۴ قانون آیین دادرسی کیفری مصوب ۱۳۹۲ تعقیب کیفری و تحقیقات مقدماتی ادامه می‌یابد و کیفیت و نوع صدور قرار نهایی مرجع قضایی از منع یا موقوفی تعقیب و غیره تابع اقتضای ادله و محتوای پرونده است.

نظریه مشورتی شماره ۸۵۹/۹۹/۷ مورخ ۱۸/۰۸/۱۳۹۹

سوال - با توجه به قانون کاهش مجازات حبس تعزیری مصوب ۱۳۹۹، در مورد تعیین ارزش اموال مسروقه‌ای نظیر مدارک اشخاص چگونه باید عمل شود؟

پاسخ - با توجه به اصل غیر قابل گذشت بودن بزه سرقت و حصری بودن موارد قابل گذشت مذکور در ماده ۱۰۴ قانون مجازات اسلامی اصلاحی ۱۳۹۹ و لحاظ این که در ماده ۱۰۴ اصلاحی یادشده، شرط قابل گذشت بودن بزه سرقت از حیث تعیین نصاب، ناظر بر اشیایی است که قابلیت ارزش گذاری مالی را داشته باشد و در خصوص اشیایی نظیر مدارک شناسایی اشخاصی که تعیین ارزش آن‌ها صرفاً بر اساس ارزش مالی عرفی آن‌ها نمی‌باشد، موضوع منصرف از ماده ۱۰۴ قانون فوق‌الذکر بوده و بزه سرقت اشیای مزبور غیر قابل گذشت محسوب می‌شود.

نظریه مشورتی شماره ۸۶۰/۹۹/۷ مورخ ۲۵/۸/۱۳۹۹

سوال - مطابق ماده ۷۲۸ قانون مجازات اسلامی مصادیق خاص قانونی که در آن‌ها برای معاونت در جرم مجازات تعیین شده بود نسخ شد؛ لیکن در مواردی از جمله تبصره ۲ ماده ۷۰۳ قانون مجازات اسلامی کتاب تعزیرات (معاونت کارکنان دولت در جرایم موضوع مواد ۷۰۲ و ۷۰۳) و مواد ۵۸۵ (معاون شخص را رها کند) و ۷۱۰ همین قانون این سوال مطرح می‌شود که آیا موارد مذکور نسخ شده یا این‌که جرم‌انگاری خاص مد نظر قانونگذار بوده و لذا مشمول شامل ماده ۷۲۸ نمی‌شود؟

پاسخ - منظور از عبارت «تحت همین عناوین» در ماده ۱۵ قانون کاهش مجازات حبس تعزیری مصوب ۱۳۹۹، این است که قانونگذار برای معاونت در جرم تحت همین عناوین تعیین مجازات کرده باشد که شامل جرم موضوع تبصره ۲ ماده ۷۰۳ و ماده ۷۱۰ قانون مجازات اسلامی (تعزیرات) مصوب ۱۳۷۵ نیز می‌شود. لیکن در خصوص ماده ۵۸۵ قانون پیش‌گفته، نظر بر این‌که قانونگذار در مقام بیان مجازات برای رفتار است؛ صرف نظر از این‌که از نوع مباشرت باشد یا معاونت، لذا از شمول ماده ۱۵ قانون کاهش مجازات حبس تعزیری مصوب ۱۳۹۹ خارج است.

نظریه مشورتی شماره ۱۰۸۵/۹۹/۷ مورخ ۲۶/۰۸/۱۳۹۹

سوال - مطابق ماده ۱۵ قانون کاهش مجازات حبس تعزیری مصوب ۱۳۹۹ مجازات مصادیق خاص قانونی که در آن‌ها برای شروع به جرم و معاونت در جرم مشخص تحت همین عناوین مجازات تعیین شده است نسخ می‌شود:

۱- آیا مجازات شروع به جرم انجام اقدامات متقلبانه جهت اخذ خسارت از بیمه در ماده ۶۱ قانون بیمه اجباری شخص ثالث مصوب ۱۳۹۵ نسخ می‌شود؟

۲- در صورت نسخ، آیا امکان طرح اتهام مذکور تحت عنوان شروع به کلاهبرداری وجود دارد؟

پاسخ - ۱- با عنایت به نص ماده ۱۵ قانون کاهش مجازات حبس تعزیری مصوب ۱۳۹۹، تمام مصادیق خاص قانونی که در آن‌ها برای شروع به جرم و معاونت در جرم مشخص، تحت همین عناوین مجازات تعیین شده است، نسخ شده است؛ بنابراین در فرض استعلام (شروع به جرم مذکور در ماده ۶۱ قانون بیمه اجباری خسارات وارد شده به شخص ثالث در اثر حوادث ناشی از وسایل نقلیه مصوب ۱۳۹۵) که قبلاً به طور خاص برای شروع به جرم، مجازات تعیین کرده است نیز مطابق مقررات عام مربوط به شروع جرم مذکور در ماده ۱۲۲ قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲ رفتار می‌شود.

۲- نظر به این‌که مقنن برای رفتار مذکور در ماده ۶۱ قانون بیمه اجباری خسارات وارد شده به شخص ثالث در اثر حوادث ناشی از وسایل نقلیه مصوب سال ۱۳۹۵ مجازات خاصی در نظر گرفته است، بنابراین شروع به چنین جرمی نیز مشمول عموماً قانونی شروع به جرم مقرر در قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲ با لحاظ ماده مذکور است.

نظریه مشورتی شماره ۱۰۹۰/۹۹/۷ مورخ ۲۷/۰۸/۱۳۹۹

سوال - در بندهای «ت» و «ث» ماده ۹ و بندهای ۴ و ۶ ماده ۱۰ همگی از قانون حمایت از اطفال و نوجوانان مصوب ۱۳۹۹، حبس تعزیری درجه هشت پیش‌بینی شده است، با وجود ماده ۶۵ قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲ مبنی بر ممنوعیت حبس تعزیری درجه هشت، آیا محاکم در راستای اجرای قانون حمایت از اطفال و نوجوانان بدو یا در راستای تخفیف مجازات مجوز صدور حبس تعزیری درجه هشت را دارند؟

پاسخ - با توجه به حذف عبارت «حداکثر مجازات کمتر از نود و یک روز حبس و یا» از بند ۱ ماده ۳ قانون وصول برخی از درآمدهای دولت و مصرف آن در موارد معین، به موجب ماده ۱۵ قانون کاهش مجازات حبس تعزیری مصوب ۱۳۹۹، جرایمی که مجازات قانونی آن‌ها تا سه ماه حبس است (حبس تعزیری درجه هشت)، از شمول بند مذکور خارج است و مرتکبان این جرایم طبق مواد ۶۵ و ۶۸ قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲ و رأی وحدت رویه شماره ۷۴۶ مورخ ۱۳۹۴/۱۰/۲۹ به مجازات جایگزین حبس محکوم می‌شوند؛ لذا در فرض سؤال نیز تعیین حبس تعزیری درجه هشت توسط دادگاه در اجرای قانون حمایت از اطفال و نوجوانان مصوب ۱۳۹۹ و یا با اعمال «تخفیف مجازات» جایز نیست.

البته با توجه به این‌که در بند «ث» ماده ۹ و بندهای ۴ و ۶ ماده ۱۰ قانون حمایت از اطفال و نوجوانان مصوب ۱۳۹۹ (که در استعلام به این بندها اشاره شده است)، عبارت «به یکی از مجازات‌های درجه هشت» آمده است؛ لذا دادگاه می‌تواند به جز حبس درجه هشت انواع دیگر مجازات درجه هشت (جزای نقدی و شلاق درجه هشت) را تعیین کند.

نظریه مشورتی شماره ۱۲۵۵/۹۹/۷ مورخ ۰۲/۰۹/۱۳۹۹

سوال - در صورت تحقق شرایط اعمال مقررات تعدد و تکرار جرم با همدیگر شیوه اعمال مقررات ناظر بر تشدید مجازات با توجه به قانون کاهش مجازات حبس تعزیری چیست؟

پاسخ - در جرایم تعزیری، در فرضی که دو عامل تشدیدکننده مجازات یعنی تعدد و تکرار که هر دو حکم مقنن است، وجود دارد، باید هر دو عامل در تعیین مجازات مرتکب لحاظ شود. ابتدا مجازات مرتکب بر اساس مقررات ماده ۱۳۴ قانون مجازات اسلامی اصلاحی ۱۳۹۹ (ماده ۱۲ قانون کاهش مجازات حبس تعزیری) تعیین و سپس مجازات تعیین‌شده بر اساس ماده ۱۳۷ اصلاحی ۱۳۹۹ تشدید می‌شود و با توجه به عبارت «بیش از حداکثر مجازات مقرر قانونی تا یک‌چهارم» که در دو ماده یادشده آمده است، تشدید مجازات با لحاظ هر دو عامل مشدده (تعدد و تکرار) بیش از حداکثر مجازات به اضافه یک‌چهارم آن نخواهد بود.

نظریه مشورتی شماره ۱۱۹۷/۹۹/۷ مورخ ۰۳/۰۹/۱۳۹۹

سوال - مطابق تبصره ۲ ماده ۲۲ قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۷۰ در مورد تعدد جرم نیز دادگاه می‌تواند جهات تخفیف را رعایت کند.

- با توجه به این‌که تبصره مذکور در قانون مجازات اسلامی مصوب سال ۱۳۹۲ مسکوت گذاشته شده است، آیا اعمال جهات تخفیف در مورد تعدد جرم امکان‌پذیر است؟

پاسخ - با توجه به این‌که در قانون کاهش مجازات حبس تعزیری مصوب ۱۳۹۹ در نحوه اعمال تخفیف بین جرم واحد و متعدد تفاوتی پیش‌بینی نشده است، لذا در تعدد جرم در صورت وجود جهات تخفیف موضوع ماده ۳۸ قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲، مجازات هر یک از جرایم با توجه به بند «خ» ماده ۱۳۴ قانون مجازات اسلامی (اصلاحی ۱۳۹۹) مطابق ماده ۳۷ اصلاحی این قانون (موضوع ماده ۶ قانون کاهش مجازات حبس تعزیری مصوب ۱۳۹۹) تعیین می‌شود.

نظریه مشورتی شماره ۱۲۷۱/۹۹/۷ مورخ ۱۸/۰۹/۱۳۹۹

سوال ۱ - آیا تعیین مجازات جزای نقدی برای جرایم در بندهای ۱ و ۲ و ۳ ماده ۳ قانون وصول برخی از درآمدهای دولت بدل از حبس مثل خیانت در امانت و یا به عنوان مجازات جایگزین حبس مثل تصرف عدوانی درجه تعزیری جرایم را تغییر می‌دهد یا خیر؟

پاسخ ۱ - اولاً، مجازات تعزیری موضوع تخلفات رانندگی با عنایت به ماده ۷۲۸ قانون مجازات اسلامی اصلاحی ۱۳۹۹ و بند یک ماده یک قانون وصول برخی از درآمدهای دولت و مصرف آن در موارد معین مصوب ۱۳۷۳ با اصلاحات و الحاقات بعدی مشمول این بند است و جزای نقدی مذکور، مجازات قانونی جرایم مشمول این بند محسوب می‌شود و ملاک تعیین درجه جرایم مربوطه و تشخیص مرجع صالح برای رسیدگی خواهد بود.

ثانیاً، در خصوص جرایم مشمول بند ۲ ماده ۳ وصول برخی از درآمدهای دولت و مصرف آن در موارد معین مصوب ۱۳۷۳ که دادگاه به تعیین حبس بیش از سه ماه یا جزای نقدی مخیر است، ملاک درجه جرم و صلاحیت دادگاه، مجازات قانونی جرم است نه مجازات اختیاری موضوع این بند.

سوال ۲ - بزه خیانت در امانت دارای چه درجه‌ای از مجازات تعزیری است آیا تحقیقات مقدماتی آن در صلاحیت دادیا یا بازپرس بوده و مبلغ تأمین کیفری صادره بدون در نظر گرفتن ضرر و زیان وارده به شاکی و نوع آن باید چگونه تعیین گردد و در صورت صدور کیفرخواست پرونده باید به دادگاه کیفری دو یا یک ارسال شود؟

پاسخ ۲ - اولاً، بزه خیانت در امانت موضوع ماده ۶۷۴ قانون مجازات اسلامی (تعزیرات) مصوب ۱۳۷۵ مشمول صدر و ذیل ماده ۱۱ قانون کاهش مجازات حبس تعزیری مصوب ۱۳۹۹ است و با این وصف، مجازات قانون آن سه ماه تا هیجده ماه حبس است که با لحاظ درجه‌بندی ماده ۱۹ قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲ و تبصره ۲ این ماده، درجه شش محسوب می‌شود و لذا مشمول استثنای مذکور در ماده ۹۲ قانون آیین دادرسی کیفری مصوب ۱۳۹۲ (در غیر جرایم مستوجب مجازات‌های مقرر در ماده (۳۰۲) این قانون، در صورت کمبود بازپرس، دادستان نیز دارای تمام وظایف و اختیاراتی است که برای بازپرس تعیین شده است) می‌شود؛ بنابراین در صورت کمبود بازپرس، ارجاع امر تحقیقات مقدماتی جرم خیانت در امانت به دادیار بلامانع است.

ثانیاً، در فرض استعلام، تعیین نوع و میزان قرار تأمین کیفری با توجه به محتویات پرونده، شخصیت و وضعیت متهم، میزان ضرر و زیان ناشی از جرم و ... و لحاظ معیارهای مذکور در مواد ۲۱۹ و ۲۵۰ قانون آیین دادرسی کیفری مصوب ۱۳۹۲ با قاضی رسیدگی کننده است.

ثالثاً، توجه به پاسخ مذکور در بند اولاً، مجازات جرم خیانت در امانت مشمول جرایم مذکور در ماده ۳۰۲ قانون آیین دادرسی کیفری نبوده و رسیدگی به آن با توجه به ماده ۳۰۱ قانون پیش‌گفته، در صلاحیت دادگاه کیفری دو است.

سوال ۳ - بزه تصرف عدوانی دارای چه درجه‌ای از مجازات تعزیری است آیا تحقیقات مقدماتی آن در صلاحیت دادسرا یا صلاحیت مستقیم دادگاه بوده و مبلغ تأمین صادره بدون در نظر گرفتن ضرر و زیان وارده به شاکی و نوع آن باید چگونه تعیین گردد؟

پاسخ ۳ - اولاً، بزه تصرف عدوانی موضوع ماده ۶۹۰ قانون مجازات اسلامی (تعزیرات) مصوب ۱۳۷۵ در مواردی که املاک و اراضی متعلق به اشخاص خصوصی باشد، طبق ماده ۱۱ قانون کاهش مجازات حبس تعزیری مصوب ۱۳۹۹ قابل گذشت و مشمول تقلیل مجازات حبس موضوع تبصره این ماده است و همین مجازات تقلیل‌یافته، مجازات قانونی جرم است که در انطباق آن با شاخص‌های ماده ۱۹ قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲ جرم درجه هفت محسوب و طبق ماده ۳۴۰ قانون آیین دادرسی کیفری مصوب ۱۳۹۲ به طور مستقیم در دادگاه مطرح می‌شود و اختیار دادگاه به تعیین مجازات بیش از سه ماه حبس یا جزای نقدی در اجرای بند ۲ ماده ۳ قانون وصول برخی از درآمدهای دولت و مصرف آن در موارد معین مصوب ۱۳۷۳ با اصلاحات و الحاقات بعدی که ممکن است منتهی به تعیین جزای نقدی (درجه پنج) شود، در صلاحیت مرجع رسیدگی کننده تأثیری ندارد.

ثانیاً، رسیدگی به بزه تصرف عدوانی نسبت به اموال دولتی و عمومی از شمول ماده ۱۱ قانون کاهش مجازات حبس تعزیری مصوب ۱۳۹۹ خارج است و با توجه به مجازات آن در ماده ۶۹۰ قانون مجازات اسلامی (تعزیرات) مصوب ۱۳۷۵ (یک ماه تا یک سال حبس) و لحاظ ماده ۱۹ قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲ و تبصره ۲ آن، درجه شش محسوب می‌شود، بنابراین پس از انجام تحقیقات مقدماتی در دادسرا و صدور کیفرخواست رسیدگی به بزه مزبور در دادگاه کیفری انجام می‌پذیرد.

ثالثاً، با توجه به پاسخ ثانیاً سؤال دوم، پاسخ به این سؤال منتفی است.

نظریه مشورتی شماره ۱۲۶۳/۹۹/۷ مورخ ۱۹/۰۹/۱۳۹۹

سوال - با توجه به قانون کاهش مجازات حبس تعزیری مصوب ۱۳۹۹، چنانچه دادگاه بدوی شخصی را به استناد ماده ۶۷۴ قانون مجازات اسلامی به دو سال حبس محکوم کرده باشد، سپس قاضی اجرای احکام جهت اعمال قانون کاهش مجازات حبس تعزیری، پرونده را به دادگاه تجدیدنظر ارسال کند، آیا دادگاه باید مجازات مقید در حکم را نصف کند؛ و یا اینکه حداقل مقید در قانون را نصف و نصف را به جزای نقدی تبدیل کند.

پاسخ - اولاً، موضوع تبصره ماده ۱۱ قانون کاهش مجازات حبس تعزیری مصوب ۱۳۹۹، تقلیل حداقل و حداکثر «مجازات قانونی» حبس به نصف است؛ و نه مجازات مذکور در حکم.

ثانیاً، در فرض استعلام که شخص پیش از لازم‌الاجرا شدن قانون پیش‌گفته، از بابت ارتکاب خیانت در امانت موضوع ماده ۶۷۴ قانون مجازات اسلامی (تعزیرات) مصوب ۱۳۷۵ به دو سال حبس قطعی محکوم شده است، دادگاه صادرکننده حکم قطعی در اعمال بند «ب» ماده ۱۰ قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲، میزان حبس را در محدوده قانون (سه ماه تا هیجده ماه) تعیین می‌کند و در تعیین مجازات حبس بیش از سه ماه و یا جزای نقدی وفق بند ۲ ماده ۳ قانون وصول برخی از درآمدهای دولت و مصرف آن در موارد معین مصوب ۱۳۷۳ با اصلاحات و الحاقات بعدی مختار است.

نظریه مشورتی شماره ۱۳۰۹/۹۹/۷ مورخ ۲۳/۰۹/۱۳۹۹

سوال - در جرایم تعزیری قابل گذشت هر گاه متضرر از جرم در مدت یک سال از تاریخ وقوع جرم شکایت نکند و مدعی عدم اطلاع از وقوع جرم باشد (الف) آیا اصل بر اطلاع شاکی از تاریخ وقوع جرم می‌باشد یا خیر؟ (ب) اثبات عدم اطلاع از وقوع جرم برعهده چه کسی است؟ (پ) در فرض سوال مواردی که قاضی می‌تواند ادعای عدم اطلاع شاکی از وقوع جرم را بپذیرد وفق ماده ۱۰۶ از قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲ موارد حصری تحت سلطه بودن متهم یا به دلیل خارج از اختیار بودن متهم از طرح شکایت می‌باشد یا خیر؟

ضمن عدول از استعلام ۶۳۴/۱۵۹۵ مورخ ۵/۹/۱۳۹۹ فردی در سال ۱۳۸۶ مرتکب کلاهبرداری شده که ارزش ملک در آن سال کمتر از صد میلیون تومان است شاکی از آن تاریخ اطلاع از وقوع جرم داشته و در آذر ماه سال جاری ۱۳۹۹ اقدام به طرح شکایت کلاهبرداری کرده است. الف) آیا وفق ماده ۱۱ از قانون کاهش مجازات حبس تعزیری مصوب ۲۳/۲/۱۳۹۹ موضوع مشمول مرور زمان طرح شکایت موضوع ماده ۱۰۶ از قانون مجازات اسلامی شده است؟ (ب) برای بررسی این امر که کلاهبرداری مشمول مرور زمان شکایت شده است ارزش ملک در زمان وقوع جرم ملاک است یا در زمان طرح شکایت ملاک می‌باشد؟

پاسخ - الف و ب - در فرض سؤال که شاکی در جرم قابل گذشت اظهار می‌دارد در زمانی از وقوع جرم مطلع شده که با لحاظ فاصله زمانی اطلاع وی و اعلام جرم، بزه انتسابی به متهم مشمول مرور زمان شکایت موضوع ماده ۱۰۶ قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲ نمی‌باشد و در واقع شاکی منکر اطلاع از وقوع جرم در گذشته و یا به محض ارتکاب آن است؛ نافی را نفی کافی است و لذا چنانچه متهم مدعی شمول مرور زمان به واسطه علم و اطلاع شاکی در تاریخی پیش از زمانی باشد که شاکی اقدام خود را بر آن مبنا قرار داده است، باید آن را اثبات کند.

پ - موارد توجیه کننده عدم اطلاع شاکی از وقوع بزه مذکور در ماده ۱۰۶ قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲، حصری است و تشخیص مصادیق این دو عذر با قاضی رسیدگی کننده است.

نظریه مشورتی شماره ۱۳۶۱/۹۹/۷ مورخ ۲۶/۰۹/۱۳۹۹

سوال - با توجه به لازم‌الاجرا شدن قانون کاهش مجازات حبس تعزیری که طبق ماده ۱۱ آن برخی از جرایم غیر قابل گذشت تعزیری به جرم قابل گذشت تبدیل شده است اگر جرم غیر قابل گذشت مطابق بند «ب» ماده ۶۴ قانون آیین دادرسی کیفری شروع به تعقیب و منتهی به حکم قطعی شده باشد و به اجرای احکام ارسال شود.

آیا بایستی قرار موقوفی اجرا صادر شود یا اینکه برای موقوفی اجرا نیاز به گذشت شاکی است؟

پاسخ - در فرض استعلام که تعقیب جرم غیر قابل گذشت صرفاً با اعلام جرم و بدون طرح شکایت از سوی شاکی خصوصی آغاز و نهایتاً رأی قطعی صادر شده و حکم در حال اجراست و متعاقباً مطابق ماده ۱۰۴ قانون مجازات اسلامی اصلاحی ۱۳۹۹، این جرم «غیر قابل گذشت» به «جرم قابل گذشت» تبدیل شده است، از موارد شمول ماده ۵۰۵ قانون آیین دادرسی کیفری مصوب ۱۳۹۲ است و قاضی اجرای احکام قرار موقوفی اجرای حکم صادر می‌کند.

نظریه مشورتی شماره ۱۳۸۶/۹۹/۷ مورخ ۲۹/۰۹/۱۳۹۹

سوال - با توجه به تصویب قانون کاهش مجازات حبس تعزیری برخی از شعبات دادسرا در مورد جرایمی مانند تخریب با توجه به میزان خسارت، قرار عدم صلاحیت به شورای حل اختلاف صادر می‌کنند در حالی که مطابق بند «ت» ماده یک قانون کاهش مجازات حبس تعزیری، مجازات بزه تخریب که خسارت آن کمتر از یکصد میلیون ریال است، جزای نقدی تا دو برابر معادل خسارت است که مصداق بارز جزای نقدی نسبی است. مستدعی است دستور فرمایید نظریه مشورتی آن اداره محترم اعلام گردد.

پاسخ - اولاً - با توجه به مواد ۲۲، ۸۹ و ۹۲ قانون آیین دادرسی کیفری مصوب ۱۳۹۲، اصل کلی این است که انجام تحقیقات مقدماتی درخصوص کلیه جرائم باید در دادسرا صورت پذیرد؛ مگر این که در قانون استثناء و به آن تصریح شده باشد. بنابراین، در صورتی که متهم علاوه بر ارتکاب جرمی که مستقیماً قابل طرح در دادگاه است، متهم به ارتکاب سایر جرائم نیز باشد، در این صورت با لحاظ ماده ۳۱۳ قانون یادشده که به موجب آن، به اتهامات متعدد متهم باید توأمان رسیدگی گردد، انجام تحقیقات مقدماتی نسبت به کلیه جرائم توسط دادسرا انجام پذیرد.

ثانیاً - مجازات بزه تخریب عمدی در فرض سؤال صرفاً جزای نقدی نسبی است و در مواردی که جرم فقط دارای مجازات جزای نقدی نسبی است، با توجه به رأی وحدت رویه شماره ۷۵۱ مورخ ۲۰/۴/۱۳۹۶ و لحاظ قسمت اخیر تبصره ۳ ماده ۱۹ قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲، جرم درجه هفت محسوب می‌شود و موجب قانونی جهت رسیدگی به آن در شورای حل اختلاف وجود ندارد.

نظریه مشورتی شماره ۱۳۹۴/۹۹/۷ مورخ ۰۶/۱۰/۱۳۹۹

سوال - الف: نظر به این که مطابق ماده ۱۲ قانون کاهش مجازات حبس تعزیری در صورتی که جرایم ارتكابی تعدد جرم مختلف نباشد، صرفاً یک مجازات تعیین می‌شود. حال با توجه به مقررۀ مذکور اعلام بفرمایید که: ۱- ملاک و معیار تشخیص جرائم مشابه چیست؟ ۲- در فرضی که شخصی مرتکب سه فقره کلاهبرداری شده و مطابق بند «الف» ماده ۱۳۴ قانون یادشده صرفاً باید یک مجازات تعیین شود، در این مورد میزان جزای نقدی چگونه برآورده می‌شود آیا معادل مجموع اموال برده شده در سه فقره کلاهبرداری خواهد بود یا صرفاً معادل مال برده شده در یک جرم؟ با توجه به این که جزای نقدی مجازات بوده و قاضی طبق مقررۀ مذکور باید یک مجازات تعیین کند. ب: با توجه به تبصره ماده ۱۱ قانون کاهش مجازات حبس تعزیری که حداقل و حداکثر مجازات‌های حبس تعزیری درجه ۴ تا ۸ در خصوص جرائم قابل گذشت به نصف تقلیل می‌یابد و از طرفی مطابق تبصره ماده ۲ همان قانون، قاضی در صورت نداشتن توجیه، ملزم به تعیین حداقل مجازات قانونی است و از طرف دیگر مطابق تبصره ۶ از قانون یاد شده حبس کمتر از نود و یک روز جرائمی مثل خیانت در امانت باید به جایگزین حبس تبدیل شود این جایگزین با هیچ یک از مواد ۶۵ و ۶۶ و ۶۷ قانون مجازات اسلامی انطباق ندارد چون در این مواد، ملاک حداکثر مجازات قانونی به ترتیب سه ماه، شش ماه و یک سال است که مثال یادشده مشمول هیچ کدام نمی‌باشد. در این خصوص توضیح بفرمایید.

پاسخ - ۱- در موارد زیر جرایم غیرمختلف محسوب می‌شوند: - ارتکاب یک جرم خاص به صورت متعدد؛ مانند ارتکاب متعدد سرقت‌های منطبق با یک ماده مشخص. - جرایمی که به‌رغم تعدد عنصر قانونی و متفاوت بودن مجازات‌ها، تحت عنوان جرم واحد شناخته می‌شوند؛ مانند سرقت‌های متعدد، جعل اسناد مختلف، صدور چک بلامحل به هر شیوه که در قانون مقرر شده است. - رفتارهای متعدد مجرمانه که موضوع آن‌ها واحد است؛ مانند حمل، نگهداری، فروش، صادرات، واردات و ساخت مواد مخدر از نوع واحد، مشروبات الکلی، تجهیزات دریافت از ماهواره و اسلحه و مهمات از نوع واحد. - دو یا چند رفتار مجرمانه که در یک ماده قانونی ذکر و برای آن‌ها مجازات پیش‌بینی شده است. - ارتکاب جرایمی که مجازات جرم دیگر درباره آن‌ها مقرر شده است یا طبق قانون جرم دیگری محسوب می‌شود؛ مانند کلاهبرداری و جرایمی که مجازات کلاهبرداری درباره آن‌ها مقرر شده است و یا طبق قانون کلاهبرداری محسوب می‌شود. - شروع، معاونت و مباشرت در یک جرم. ضمناً در مواردی که به موجب نص خاص یا رأی وحدت رویه دیوان عالی کشور از قبیل رأی شماره ۶۲۴ مورخ ۱۳۷۷/۱/۱۸ هیأت عمومی دیوان عالی کشور (جعل و استفاده از سند مجعول) بر خلاف ضوابط و معیارهای فوق احکام خاصی مقرر شده باشد به همان ترتیب عمل می‌شود. بنابراین بزه‌های اشاره شده در استعلام با عنایت به بند ۲ پاسخ، جرایم غیر مختلف محسوب می‌شوند. ۲- در صورت ارتکاب کلاهبرداری‌های متعدد، صرفاً یک فقره جزای نقدی بر اساس بزه‌ی که مال برده شده در آن نسبت به دیگر جرایم بیشتر است، تعیین می‌شود؛ زیرا اولاً، به صراحت بند «الف» ماده ۱۳۴ قانون مجازات اسلامی اصلاحی ۱۳۹۹، هرگاه جرایم ارتكابی مختلف نباشد، فقط یک مجازات تعیین می‌شود؛ بنابراین جزای نقدی بیشتر که جزئی از مجازات کلاهبرداری است، از شمول این مقررۀ خارج نیست؛ ثانیاً، عبارت «پرداخت جزای نقدی معادل مالی که اخذ کرده است»، در ماده یک قانون تشدید مجازات مرتکبین ارتشا، اختلاس و کلاهبرداری مصوب ۱۳۶۷ ناظر بر ارتکاب جرم واحد بوده و منصرف از موارد تعدد جرم و قواعد مربوط به آن است. ۳- اولاً، مقررات تبصره ماده ۱۸ قانون مجازات اسلامی الحاقی ۱۳۹۹ در کلیه پرونده‌هایی که پس از لازم‌الاجرا شدن قانون کاهش مجازات حبس تعزیری مصوب ۱۳۹۹ در حال رسیدگی است، لازم‌الرعایه است. ثانیاً، تبصره ماده ۳۷ قانون مجازات اسلامی الحاقی ۱۳۹۹ که به موجب آن «چنانچه در اجرای مقررات این ماده یا سایر مقرراتی که به موجب آن مجازات تخفیف می‌یابد، حکم به حبس کمتر از نود و یک روز صادر شود، به مجازات جایگزین مربوط تبدیل می‌شود»، به عنوان قانون لاحق، ممنوعیت تعیین مجازات جایگزین حبس برای جرایم عمدی با مجازات قانونی بیش از یک سال حبس مذکور در ماده ۷۳ قانون مجازات اسلامی را نسخ ضمنی کرده است و بنابراین در صورتی که مرتکب جرم عمدی با مجازات قانونی بیش از یک سال حبس با برخوردار شدن از دو درجه تخفیف به حبس تعزیری درجه هشت

محکوم شود، دادگاه مستند به تبصره ماده ۶ قانون کاهش مجازات حبس تعزیری مصوب ۱۳۹۹ ملزم به تعیین جایگزین حبس است. ثالثاً، چنانچه حداکثر مجازات قانونی جرم بیش از نود و یک روز حبس و حداقل آن کمتر از این باشد، حسب مورد موضوع می‌تواند مشمول مواد ۶۶ و ۶۷ قانون مجازات اسلامی و یا مشمول بند ۲ ماده ۳ قانون وصول برخی از درآمدهای دولت و مصرف آن در موارد معین مصوب ۱۳۷۳ باشد؛ که در صورت اخیر دادگاه مخیر است به بیش از سه ماه حبس و یا جزای نقدی مطابق جدول تعرفه خدمات قضایی پیوست قانون بودجه سال ۱۳۹۶ (که در سال‌های ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸ و ۱۳۹۹ نیز تغییر نکرده است) حکم صادر کند.

نظریه مشورتی شماره ۱۳۹۵/۹۹/۷ مورخ ۰۷/۱۰/۱۳۹۹

سوال - وفق ماده ۱۱ قانون کاهش مجازات حبس تعزیری جرائم موضوع مواد ۵۳۶، ۶۷۷، ۶۹۸، ۶۵۶ و ۶۶۵ قانون تعزیرات قابل گذشت اعلام شده‌اند: حال چنانچه این جرایم در بستر سامانه‌های رایانه‌ای صورت گیرد با توجه به اینکه در ماده ۱۱ قانون کاهش مجازات حبس تعزیری از قابل گذشت بودن این جرایم ذکری نشده و در قانون جرایم رایانه‌ای نیز به قابل گذشت بودن این جرایم اشاره‌ای نشده است، آیا می‌توان برای قابل گذشت شمردن این جرایم به ماده ۱۰۳ قانون مجازات اسلامی سال ۱۳۹۲ از باب اینکه جرایم حق‌الناس بوده و شرعاً قابل گذشت می‌باشند استناد کرد؟ لازم به ذکر است اداره حقوقی در نظریه مشورتی ۲۵/۴/۱۳۹۹-۷/۹۹/۴۵۰ کلاهبرداری رایانه‌ای را از جرایم قابل گذشت قلمداد نموده و تابع ماده ۱۱ قانون کاهش دانسته است در حالی که در قانون جرایم رایانه‌ای و قانون کاهش ذکر از قابل گذشت بودن کلاهبرداری رایانه‌ای نشده است؟

پاسخ - رفتارهایی که تحت عنوان جعل، تخریب، سرقت، نشر اکاذیب و ... در قانون جرایم رایانه‌ای جرم‌انگاری شده‌اند، جرایم خاصی هستند و این جرایم از جرایمی است که تحت همین عناوین در قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۷۵ جرم‌انگاری شده‌اند، کاملاً متفاوتند؛ زیرا ارکان تشکیل‌دهنده آن‌ها متفاوت است و چون مقنن در مقام بیان و احصاء جرایم قابل گذشت در ماده ۱۰۴ قانون مجازات اسلامی اصلاحی ۱۳۹۹ به شماره مواد قانون اشاره نموده است، نه عنوان جرایم، بنابراین وصف قابل گذشت بودن جرایم جعل، تخریب سرقت و نشر اکاذیب موضوع قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۷۵ طبق ماده مذکور را نمی‌توان شامل جرایم رایانه‌ای تحت همین عناوین دانست؛ البته چون ماده ۷۴۴ قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۸۸ از جمله جرایم احصاء شده در ماده ۱۰۴ قانون پیش‌گفته است، لذا جرم موضوع این ماده که از جرایم رایانه‌ای است، قابل گذشت محسوب می‌شود و با توجه به عبارات به کار رفته در ماده اخیرالذکر، «کلیه جرایم در حکم کلاهبرداری ... و یا طبق قانون کلاهبرداری محسوب می‌شود...» چون عنوان کلی «کلاهبرداری» در این ماده مورد تصریح مقنن قرار گرفته است و ماده ۷۴۱ قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۸۸ تحت عنوان «کلاهبرداری مرتبط با رایانه» جرم‌انگاری شده است و این جرم از نظر مقنن، کلاهبرداری محسوب می‌شود. بنابراین جرم موضوع ماده اخیرالذکر نیز مشمول احکام مقرر در ماده ۱۰۴ قانون پیش‌گفته است و در نتیجه سایر جرایم موضوع قانون جرایم رایانه‌ای به علت عدم تصریح قانون به قابل گذشت بودن آن‌ها مطابق ماده ۱۰۳ قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲ غیر قابل گذشت محسوب می‌شوند. بدیهی است که قسمت آخر ماده اخیرالذکر، ناظر به جرایم منصوص در شرع نظیر قصاص و کذب است و جرایم موضوع قانون جرایم رایانه‌ای از جرایم منصوص شرعی نمی‌باشند. تبصره ماده ۱۲ قانون آیین دادرسی کیفری مصوب ۱۳۹۲ مؤید این نظر می‌باشد.

نظریه مشورتی شماره ۱۴۱۵/۹۹/۷ مورخ ۰۸/۱۰/۱۳۹۹

سوال - با توجه به ماده ۱۵ قانون کاهش مجازات حبس تعزیری، آیا ماده ۴ قانون تشدید مجازات اسیدپاشی و حمایت از بزه‌دیدگان ناشی از آن مصوب ۱۳۹۸ در خصوص معاونت در جرایم موضوع این قانون نسخ شده است؟

پاسخ - با عنایت به نص ماده ۱۵ قانون کاهش مجازات حبس تعزیری، تمام مصادیق خاص قانونی که در آن‌ها برای شروع به جرم و معاونت در جرم مشخص، تحت همین عناوین مجازات تعیین شده، نسخ شده است؛ بنابراین در فرض استعلام (معاونت در جرایم موضوع قانون تشدید مجازات اسیدپاشی و حمایت از بزه‌دیدگان ناشی از آن مصوب ۱۳۹۸) که قبلاً (طبق ماده ۴ قانون مذکور) به طور خاص برای معاونت مجازات تعیین کرده است نیز مطابق مقررات عام مربوط به معاونت در ماده ۱۲۷ قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲ رفتار می‌شود.

نظریه مشورتی شماره ۱۴۶۱/۹۹/۷ مورخ ۱۴/۱۰/۱۳۹۹

سوال - با التفات به اجرایی شدن قانون کاهش مجازات‌های حبس تعزیری و با توجه به این‌که تعیین مجازات برخی از جرایم مانند سرقت تعزیری و تخریب عمدی اموال یا قابل گذشت بودن آن‌ها منوط به مشخص شدن ارزش مال مسروقه یا میزان خسارت وارد شده است و با عنایت به تغییرات فاحش نرخ تورم و به تبع آن ارزش اموال یا خسارت از زمان وقوع جرم تا دادرسی و صدور حکم یا اجرای رأی، ملاک ارزش مال مسروقه یا خسارت وارد شده، زمان‌ها وقوع جرم است یا دادرسی و یا اجرای حکم؟

پاسخ - ارزش مال موضوع تخریب یا سرقت حسب مورد ممکن است در اجرای صدر ماده ۱۵ قانون آیین دادرسی کیفری مصوب ۱۳۹۲ و بند «پ» ماده ۶۸ همین قانون توسط شاکی (مستندات شکوائیه) یا با توافق طرفین یا جلب نظر کارشناس یا به نحو دیگری به تشخیص مقام قضایی تعیین شود. در اعمال قانون مورد بحث، معیار تعیین ارزش مال موضوع تخریب یا سرقت بر اساس قیمت آن در زمان وقوع جرم است.

نظریه مشورتی شماره ۱۶۱۷/۹۹/۷ مورخ ۲۲/۱۰/۱۳۹۹

سوال - مطابق ماده ۷ قانون کاهش مجازات حبس تعزیری در جرایم علیه امنیت داخلی و خارجی کشور در صورت همکاری موثر مرتکب در کشف جرم و شناسایی متهمان تعلیق بخشی از مجازات بلامانع است از طرفی هم در ماده ۸۱ قانون آیین دادرسی کیفری اشاره شده در جرایم کیفری درجه ۶-۷-۸ که مجازات آنها قابل تعلیق است و ... دادستان می‌تواند تعقیب وی را از ۶ ماه تا دو سال معلق کند. آیا در جرم ماده ۵۰۰ قانون مجازات اسلامی تعزیرات فعالیت تبلیغی علیه نظام و همانند آن که مجازات حبس سه ماه تا یک سال دارد با توجه به اینکه در تبصره ماده ۷ قانون کاهش مجازات حبس تعزیری تعلیق بخشی از مجازات را بلامانع دانسته است امکان تسری این ماده به ماده ۸۱ قانون آیین دادرسی کیفری معلق نمودن تعقیب توسط دادستان وجود دارد یا خیر؟

پاسخ - با توجه به اطلاق بند «الف» ماده ۴۷ قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲ مبنی بر ممنوعیت تعلیق صدور حکم و اجرای مجازات در جرایم علیه امنیت داخلی و خارجی کشور؛ و با عنایت به این‌که ماده ۷ قانون کاهش مجازات حبس تعزیری مصوب ۱۳۹۹ که بر اساس آن یک تبصره به ماده ۴۷ قانون مجازات اسلامی الحاق شده است، صرفاً تعلیق «بخشی از مجازات» این دسته از جرایم را مجاز شناخته است؛ بنابراین دادستان نمی‌تواند مستند به ماده ۸۱ قانون آیین دادرسی کیفری مصوب ۱۳۹۲ «تعقیب» متهمان به ارتکاب جرایم علیه امنیت را تعلیق کند.

نظریه مشورتی شماره ۱۳۳۵/۹۹/۷ مورخ ۱۳۹۹/۱۰/۲۴

سوال - به موجب ماده ۱۵ قانون کاهش مجازات حبس تعزیری مصوب ۱۳۹۹ تمامی مصادیق خاص شروع به جرم نسخ و ماده ۱۲۲ قانون مجازات اسلامی به عنوان قاعده عام و فصل الخطاب قرار گرفته است حال سوال و شبهه‌ای که مطرح شده عبارت است از این‌که: آیا با توجه به الحاق حکم مذکور در ماده ۱۵ قانون اخیرالتصویب به مقررات ماده ۷۲۸ قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲ دایره شمول حکم نسخ فقط ناظر به مصادیق خاص قبل از سال ۱۳۹۲ می‌باشد یا این‌که مصادیق خاص بعد از سال ۱۳۹۲ را هم در برمی‌گیرد؟ از جمله این مصادیق می‌توان به حکم مسئله‌دار مقرر در قسمت دوم ماده ۶۱ قانون بیمه اجباری خسارات وارده شده به شخص ثالث در اثر حوادث ناشی از وسایل نقلیه مصوب ۱۳۹۵ اشاره داشت که اگر قائل به نسخ آن شویم در این صورت با توجه به این‌که شروع به جرم در جرایم تعزیری درجه شش جرم‌انگاری نشده و فاقد مجازات است متأسفانه با خلا قانونی بزرگی مواجه خواهیم شد چون صور مختلف عملیات متعلبان‌هی مقرر در ماده ۶۱ فوق‌الذکر غالباً در مراحل آخر عملیات مادی و قبل از اخذ وجوه از بیمه یا صندوق قبل از وقوع جرم تام کشف و احراز می‌شوند از طرفی با توجه به فراوانی جرم مذکور و توالی فاسد ناشی از این خلا انگیزه و خطرپذیری اشخاص سودجو برای توسل به ارتکاب اعمال مذکور افزایش خواهد یافت سوال دومی که از پاسخ مثبت به سوال اول و جهت پوشش خلا قانونی مزبور مطرح می‌شود این است: آیا معاف شدن مصدومین متهمین موضوع ماده ۶۱ مارالذکر از پرداخت هزینه درمان در مراکز درمانی در اجرای ماده ۹۲ قانون برنامه چهارم توسعه و دستورالعمل آن و تأمین چنین هزینه‌هایی از محل ده درصد حق بیمه‌های اشخاص ثالث را می‌توان مشمول عنوان دریافت نمودن وجه بابت خسارت موضوع ماده ۶۱ مبحث‌عنه قلمداد نمود و قائل به تحقق جرم تام شد؟ هر چند چنین تفسیری از قانون نخواهد توانست تمامی موارد شروع به جرم و تقلب را پوشش دهد مثلاً فرد حادثه دیده‌ای که هزینه بیمارستان را آزاد پرداخته است و سپس با تقلب صحنه‌سازی و اثبات تصادف صوری قصد استرداد هزینه از بیمارستان را دارد یا شخصی که دستش در حادثه‌ای شکسته و با آتل‌بندی سنتی توسط شکسته‌بند درمان شده و سپس جهت اخذ دیه به تقلب متوسل شده ولی به مقصود نرسیده به راحتی خواهند توانست از چنگال عدالت کیفری بگریزند بنا به مراتب معنون خواهشمند است نظریه مشورتی آن اداره کل محترم را جهت بهره‌برداری قضایی امر به ابلاغ فرمایند.

پاسخ - ۱- با عنایت به نص ماده ۱۵ قانون کاهش مجازات حبس تعزیری مصوب ۱۳۹۹، تمام مصادیق خاص قانونی که در آن‌ها برای شروع به جرم و معاونت در جرم مشخص، تحت همین عناوین مجازات تعیین شده است، نسخ شده است؛ بنابراین در فرض استعلام (شروع به جرم مذکور در ماده ۶۱ قانون بیمه اجباری خسارات وارد شده به شخص ثالث در اثر حوادث ناشی از وسایل نقلیه مصوب ۱۳۹۵) که قبلاً به طور خاص برای شروع به جرم، مجازات تعیین شده است نیز مطابق مقررات عام مربوط به شروع جرم مذکور در ماده ۱۲۲ قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲ با لحاظ ماده ۱۵ قانون کاهش مجازات حبس تعزیری مصوب ۱۳۹۹ رفتار می‌شود. ۲- با عنایت به اصل قانونی بودن جرم و مجازات که در اصل سی و ششم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران و ماده ۲ قانون مجازات اسلامی به آن تصریح و تأکید شده است و نیز نتایج حاصل از این اصل شامل ضرورت تفسیر مضیق قوانین کیفری؛ و نظر به این که منظور قانون‌گذار از عبارت «با انجام اعمال متقلبانه مانند صحنه‌سازی صوری تصادف، تعویض خودرو یا ایجاد خسارت عمدی وجوهی را بابت خسارت دریافت کند» در ماده ۶۱ قانون بیمه اجباری خسارات وارد شده به شخص ثالث در اثر حوادث ناشی از وسیله نقلیه مصوب ۱۳۹۵، دریافت وجوهی از شرکت بیمه بابت خسارت است، لذا فرض استعلام که فرد حادثه‌دیده پس از پرداخت هزینه بیمارستان، با تقلب و صحنه سازی برای اثبات تصادف صوری، قصد دریافت هزینه‌های بیمارستان را دارد، خارج از شمول ماده ۶۱ از قانون یادشده است و از این حیث قابل مجازات نیست.

نظریه مشورتی شماره ۱۷۶۴/۹۹/۷ مورخ ۰۷/۱۱/۱۳۹۹

سوال - با توجه به قانون کاهش مجازات حبس تعزیری مصوب ۱۳۹۹ اگر جرایم منافی عفت مانند رابطه نامشروع غیر زنا یا جرایم جنسی حدی (تجاوز به عفت) در کنار جرایم تعزیری با مجازات درجه یک تا شش مانند آدم‌ربایی و ... قرار داشته باشد، آیا با توجه به ماده ۳۰۶ قانون آیین دادرسی کیفری مصوب ۱۳۹۲ دادسرا باید تحقیقات مقدماتی جرم منافی عفت را نیز توأم با تحقیقات مقدماتی جرایم تعزیری انجام دهد یا این که در مورد جرایم منافی عفت در اجرای ماده ۳۰۶ قانون مذکور پرونده را جهت انجام تحقیقات مقدماتی به دادگاه کیفری صالح ارسال کند؟

پاسخ - با توجه به مواد ۲۲، ۸۹ و ۹۲ قانون آیین دادرسی کیفری مصوب ۱۳۹۲، اصل کلی این است که انجام تحقیقات مقدماتی در خصوص کلیه جرایم باید در دادسرا صورت پذیرد؛ مگر این که در قانون استثناء و به آن تصریح شده باشد؛ بنابراین در صورتی که متهم علاوه بر ارتکاب جرایمی که به طور مستقیم در دادگاه قابل طرح است، به ارتکاب دیگر جرایم نیز متهم باشد، با لحاظ ماده ۳۱۳ قانون یادشده که به موجب آن، به اتهامات متعدد متهم باید توأمان رسیدگی شود، انجام تحقیقات مقدماتی نسبت به کلیه جرایم توسط دادسرا انجام می‌پذیرد.

نظریه مشورتی شماره ۱۸۳۵/۹۹/۷ مورخ ۲۰/۱۱/۱۳۹۹

سوال - با توجه به نص تبصره ماده ۶ قانون کاهش مجازات حبس تعزیری در مقام اصلاح ماده ۳۷ قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲ که بیان داشته: «چنانچه در اجرای مقررات این ماده یا سایر مقرراتی که به موجب آن مجازات تخفیف می‌یابد حکم به حبس کمتر از نود و یک روز صادر شود به مجازات جایگزین مربوط تبدیل می‌شود»، چنانچه قاضی رسیدگی کننده تمایلی به اعمال تخفیف و اجرای ماده ۳۷ نداشته باشد، آیا امکان صدور حکم به مجازات قانونی حبس کمتر از نود و یک روز وجود دارد؟

پاسخ - الف- چنانچه حداکثر مجازات قانونی جرم سه ماه حبس باشد، مطابق ماده ۶۵ قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲ و رأی وحدت رویه شماره ۷۴۶ مورخ ۱۳۹۴/۱۰/۲۹ هیأت عمومی دیوان عالی کشور مرتکب به جای حبس به مجازات جایگزین حبس محکوم می‌شود. ب- چنانچه حداکثر مجازات قانونی جرم بیش از نود و یک روز حبس و حداقل آن کمتر از این باشد، حسب مورد موضوع می‌تواند مشمول مواد ۶۶ و ۶۷ قانون مجازات اسلامی یا مشمول بند ۲ ماده ۳ قانون وصول برخی از درآمدهای دولت و مصرف آن در موارد معین مصوب ۱۳۷۳ باشد؛ که در صورت اخیر دادگاه مخیر است به بیش از سه ماه حبس یا جزای نقدی مطابق جدول تعرفه خدمات قضایی پیوست قانون بودجه سال ۱۳۹۶ (که در سال‌های ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸ و ۱۳۹۹ نیز تغییر نکرده است) حکم صادر کند. ج- تبصره ذیل ماده ۳۷ قانون مجازات اسلامی اصلاحی ۱۳۹۹ ناظر به موردی است که مجازات قانونی جرم بیش از نود و یک روز حبس است و دادگاه با اعمال کیفیات مخففه (الزاماً یا اختیاراً) حکم به حبس کمتر از نود و یک روز صادر کند که در این صورت، این مجازات به مجازات جایگزین مربوط تبدیل می‌شود.

نظریه مشورتی شماره ۱۹۵۹/۹۹/۷ مورخ ۲۳/۱۲/۱۳۹۹

سوال - حسب ماده ۱۱ قانون کاهش مجازات حبس تعزیری مصوب ۱۳۹۹ جرایم متضمن مواد ۷۱۶ و ۷۱۷ قانون مجازات اسلامی (تعزیرات) مصوب ۱۳۷۵ قابل گذشت قرار محسوب می‌شوند و وفق تبصره ماده ۱۱ قانون کاهش مجازات حبس تعزیری حداقل و حداکثر مجازات آن‌ها نیز به نصف تقلیل یافته است: ۱- با توجه به درجه مجازات جرایم مواد ۷۱۶ و ۷۱۷ قانون مجازات اسلامی بخش تعزیرات مصوب ۱۳۷۵ آیا پرونده در بدو امر جهت رسیدگی مستقیم وفق ماده ۳۴۰ قانون آیین دادرسی کیفری مصوب ۱۳۹۲ به دادگاه ارسال می‌شود یا تحقیقات اولیه از قبیل تعیین میزان آسیب و صدمات قطعی مصدوم لزوماً باید در دادسرا صورت گیرد؟ ۲- در صورت اعلام گذشت شاکی چنان‌که بیان دارد: «گذشت صرفاً در خصوص مجازات تعزیری است لیکن با توجه به پرداخت مقادیر دیه از سوی شرکت بیمه خواهان دریافت دیه می‌باشم»، آیا صدور قرار موقوفی تعقیب و ارسال پرونده به دادگاه جهت صدور دستور پرداخت دیه (حسب تبصره ماده ۸۵ قانون آیین دادرسی کیفری مصوب ۱۳۹۲) موجه است یا این‌که صدور قرار موقوفی تعقیب یا موقوفی اجرا در راستای گذشت شاکی می‌بایست مبتنی بر تمام آثار ارتکاب جرم (مجازات تعزیری همراه با دیه) باشد؟

پاسخ - ۱- اولاً، مجازات تعزیری جرایم موضوع تخلفات رانندگی به استثنای موارد مذکور در تبصره ماده ۷۱۸ قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۷۵ با عنایت به ماده ۷۲۸ قانون مجازات اسلامی اصلاحی ۱۳۹۹ و بند ۱ ماده ۳ قانون وصول برخی از درآمدهای دولت و مصرف آن در موارد معین با اصلاحات و الحاقات بعدی مشمول این بند است که در حال حاضر میزان جزای نقدی بند یادشده بر اساس جدول شماره ۱۶ تعرفه خدمات قضایی، «سه میلیون و سیصد هزار ریال تا سی و سه میلیون ریال» است و با توجه به ماده ۱۹ قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲ و تبصره‌های آن، تعزیر درجه شش محسوب می‌شود. ثانیاً، نظر به این‌که به موجب ماده ۳۴۰ قانون آیین دادرسی کیفری مصوب ۱۳۹۲، جرایم تعزیری درجه هفت و هشت به طور مستقیم در دادگاه رسیدگی می‌شود و از طرفی درجه‌بندی مجازات‌ها نیز بر اساس ماده ۱۹ قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲ و تبصره‌های آن، تنها ناظر به مجازات‌های تعزیری است، لذا رسیدگی به جرم مستوجب دیه تحت هر شرایطی با صدور کیفرخواست به عمل می‌آید. ۲- طرح دعوی عمومی علیه مرتکب جرم، طبق بند «الف» ماده ۹ قانون آیین دادرسی کیفری مصوب ۱۳۹۲ برای حفظ حدود و مقررات الهی یا حقوق جامعه و نظم عمومی است و رضایت شاکی نسبت به جنبه عمومی جرم فاقد مفهوم صحیح حقوقی است؛ زیرا طبق ماده ۱۱ قانون مذکور تعقیب متهم از حیث جنبه عمومی جرم بر عهده دادستان است و شاکی خصوصی در ارتباط با جنبه عمومی جرم حق گذشت ندارد.